ԱՐՁԻՒ
ARDZIV

ՀՅԴ ԳԵՄ-Ի ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ • OFFICIAL ORGAN OF ARF YOC • ORGANE OFFICIEL DE FRA OJC

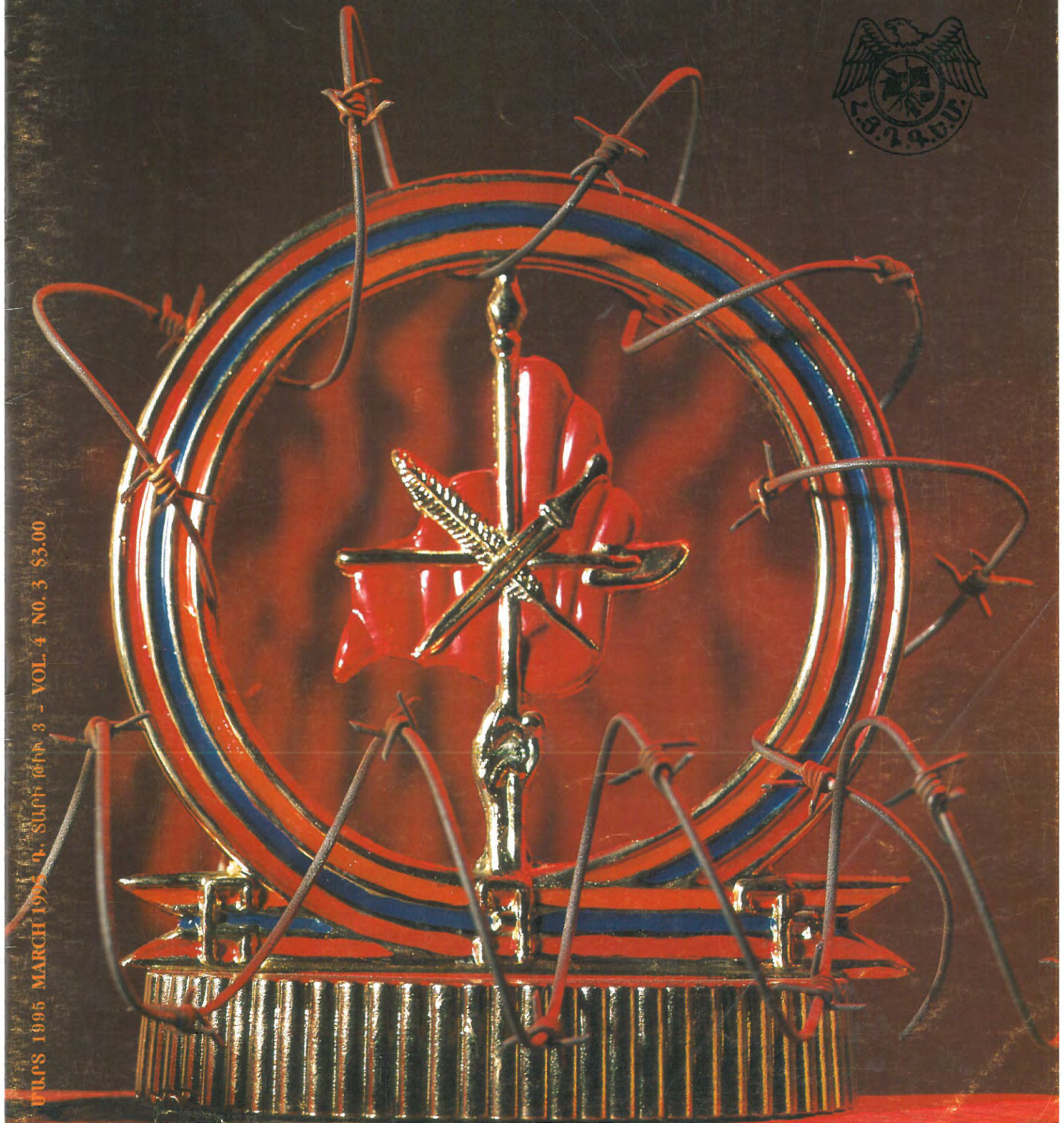

ՄԱՐՏ 1995 MARCH 1995 Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՎ 3 - VOL. 4 NO. 3 $3.00

ՓՇԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ...

Հ.Յ.Դ. Գ.Ե.Մ.-Ի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ		A.R.F. Y.O.C. CHAPTERS	
ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ	Մոնթրէալ	Montreal	LEVON SHANT
ՍԻՄՈՆ ԶԱՒԱՐԵԱՆ	Թորոնթօ	Toronto	SIMON ZAVARIAN
ԲԵԿՈՐ ԱՇՈՏ	Լաւալ	Laval	PEGOR ASHOD
ԱՐԱՐԱՏ	Համիլթըն	Hamilton	ARARAD
ՅԱՌԱՋ	Սէնթ Քաթրինզ	Saint Catherine's	HARATCH
ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ	Քէմպրիճ	Cambridge	ARAM MANOUGIAN
ԱՐՇԱՒԻՐ ՇԻՐԱԿԵԱՆ	Վանքուվըր	Vancouver	ARHSAVIR SHIRAGIAN
ՔԵՌԻ	Ուինձըր	Windsor	KERI

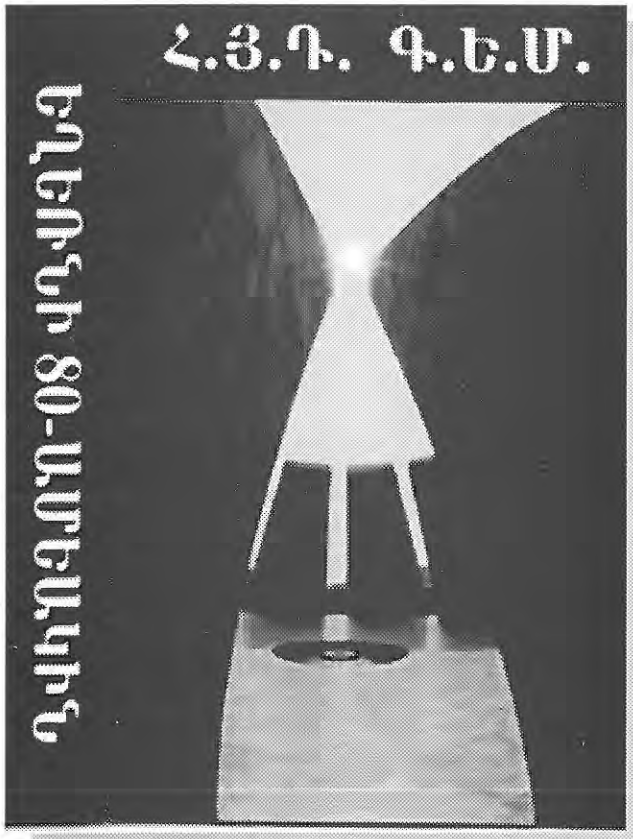

Արդէն
հրապարակի վրայ է

Մեծ Եղեռնի
80-ամեակին
եւ Արցախեան
ազատամարտի 7-րդ
տարեդարձին նուիրուած
Հ.Յ.Դ. Գ.Ե.Մ.-ի
ձայներիզը

Ստանալու համար
դիմել **Հ.Յ.Դ. Գ.Ե.Մ.**-ի
մասնաճիւղերուն

Բաժանորդագրութեան մասին
տեղեկութիւններու համար դիմել՝
For more information about subscriptions contact:
ARDZIV BARPERATERT
c/o ARF YOC CE
3401 Olivar-Asselin
Montreal, PQ, H4J 1L5
Tel.: (514) 331-6548

«ԱՐԾԻՒ» պարբերաթերթի
խմբագրական կազմը շնորհակալութիւն
կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք
օգնեցին այս թիւի հրատարակչական
աշխատանքներուն:

ՄԱՐՏ 1995 /MARCH 1995 Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3. VOL. 4 NO. 3 $3.00

ԱՐԾԻՒ

ARDZIV

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

- Դաշնակցութիւնը ունի երիտասարդ ուժը 2

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՄՏԱՀՈՒՄՆԵՐՈՎ

- Բողոքագիր 3
  Շանթ Ժամկոչեան
- Le Président qui triche 4
  Sonia Chatoyan
- Թերահաւատ գաղափարի ընկերներուս 5
  Միեր Փապուճեան
- Answer me, please 5
  Hera Tchaderian
- Ընդվզում 6
  Աբօ Նիզիպլեան
- Կոչ 6
  Սագօ Ղազարեան
- Հարցազրոյց ընկեր. Սելին Գոյումճեանի հետ 7
  Սոնիա Բարսեղեան
- Վահագնացած Ծիր Կաթին 9
  Սագօ Ղազարեան
- «Պէտք ունինք հաւատքի, յոյսի եւ միասնականութեան» .. 12
  Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ
- Արցախեան Շանթ 16
  Շանթ Ղազարեան
- Հացը կեանքի 17
  Ռաֆֆի Ճապրայեան
- Արդեօք հայաստանցի՛ն ինչ է ասում 17
  Արմօ Ղարախանեան
- Our vow to Ararat 18
  Emily Duboncher
- La langue:une arme à double tranchant 18
  Sonia Parseghian
- Ակումբը՝ հաւաքոյթի վայր 18
  Արմինէ Եաղճեան
- "Blondie" 20
  Շանթ Ղազարեան
- Բանակում 22
  Շանթ Ղազարեան

ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

- Chronology of Events in Armenia and Nagorno Karabakh 13

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՐՑԵՐ

- Քունը եւ իր հրաշալիքները 20
  Անի Արթինեան
- A Gossip-monger's ten commandments 21
  Arpie Ajemian
- Facing the future in the nineties 23
- Suicide: the epidemic 24
  Sonia Chatoyan

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԷ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ 25

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

- Հայ եկեղեցական գոյքերու գրաւումը 26
- ՀՅԴ ԳՊՄ նոր մասնաճիւղ մը 28
- Ընդհանուր զարգացման մրցում 33

ԱՐԾԻՒ

Հ.Յ.Դաշնակցութեան Գանատայի երիտասարդական միութեան պարբերաթերթ

ARDZIV

OFFICIAL ORGAN OF A.R.F. ARMENIAN YOUTH ORGANIZATION OF CANADA

ORGANE OFFICIEL DE F.R.A. ORGANISATION DE LA JEUNESSE ARMENIENNE DU CANADA

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Սոնիա Բարսեղեան
Շանթ Ժամկոչեան
Սոնիա Շաթոյեան
Միեր Փապուճեան
Շանթ Ղազարեան (Թորոնթօ)
Մարիա Գոյումճեան (Լաւալ)
Սեւակ Ղազարեան (Մոնթրէալ)
Անահիտ Վահրապեան (Ուինձըր)

Design by Horizon Armenian Weekly

Դաշնակցութիւնը ունի երիտասարդ ուժը

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Նոր տարին կը թեւակոխենք, եւ մեր մտքերը բեռնաւորուած են դառն մտահոգութիւններով: Եթէ պահ մը վերադառնանք անցեալ տարեմուտի մեր յուսատու վիճակին, պիտի տեսնենք թէ շատ է տարբերութիւնը. խօսքը նախագահական խոստումներուն մասին է: Քանի այս օրերը կը յիշեցնեն դարասկիզբի համայնավարական ներխուժումի օրերը, երբ բռնատիրութիւնը կ'իշխէր, մինչ անցեալ տարեմուտին, խաղաղութեան, սահմանադրութեան եւ հիւլէակայանի վերաբացման խոստումները կային . . .

Համայն հայութիւնը մեծ յոյսերով եւ երազներով այս տարի կը պատրաստուէր դիմաւորելու նոր տարին:

Մեր երիտասարդութիւնն ալ նոյնքան եւ աւելիով, անհամբեր կը սպասէր նոր տարիին, նոր էջ մը բանալու համար, իրենց առանձնայատուկ՝ երիտասարդական ոճով:

Կը սպասէր որ մեր նախագահը, նոր տարուան առթիւ իր աւանդական հեռատեսիլային ելոյթով, հայրենիքի տագնապներուն լուծում գտնելու մասին խոստումներ տալով, մեր հայրենաբնակ թէ սփիւռքի հայութեան յոյս ներշնչէր ու պայքարի մեր կամքը զօրացնէր:

Սակայն, նախագահը, փոխանակ հայրենիքի հարցերուն մասին խօսելու, ներկայացուց սուտ ամբաստանութիւններով «սենարիօ» մը, որու պատրաստութիւնը թերեւս երկու տարիներէ աւելի է որ կը տեւէր:

Ժողովուրդը իր սպասածը չգտաւ, այլ շուարած լսեց այսպէս ըսուած արդի քաղաքագէտի խորամանկութեամբ ներկայացուած զրպարտութիւններու շարան մը, որու վերջաւորութեան, ինչպէս ծրագրուած էր, յայտարարէց իր հրամանագիրը՝ «ժամանակաւորապէս դադարեցնել» Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը եւ իր մամուլն ու ուղեկից միութիւնները:

Կորպաչեւ, Խ. Միութեան նոր հանգրուանին սեմին կ'ըսէր թէ «եկած է ժամանակը որ այլեւս մեր պատմութեան ճերմակ էջերը լեցնենք»:

Նախկին Խ. Միութեան մէկ մասը ըլլալով մեր հայրենիքը, խօսքը մեր պատմութեան համար ալ ընդունուած էր, սակայն մեր պատմութեան այդ ճերմակ էջերը, մեր նախագահը իր որոշումներով թէ կեցուածքներով, աղտոտեց զանոնք եւ . . . սեւցուց:

Համայն հայութիւնը անխտիր, հայրենիքի թէ սփիւռքի տարածքին, իրենց ունեցած դժուարութիւններով հանդերձ, կը պատրաստուէր Մեծ Եղեռնի 80-ամեակը նշելու, ուր իր յարգանքի տուրքը մատուցելով պիտի վերանորոգէր իր ուխտը՝ Հայ Դատին հաւատարիմ մնալու: Բայց մեր նախագահը ուրիշ հաշիւներ ունէր. ան իր ժողովուրդը դէմ յանդիման ձգեց աներեւակայելի կացութեան մը, որու մասին մտածելը կամ երազելն իսկ չէր ուզեր, քանի այս կուսակցութիւնը իր ազգի դատին հետապնդման գործին մէջ միշտ առաջին ճակատի վրայ եղած էր եւ է. մէկ խօսքով, ՅՅ նախագահը մեր ազգի պատմութիւնը աղտոտեց:

Օտար թէ հայ դիւանագէտները, մտաւորականները շատոնց կ'ակնկալէին, որ Հայաստանի մէջ կը պայթի քաղաքական վիճակը, նկատի առնելով այն ազդակները որոնք գոյութիւն ունէին բոլոր ճակատներուն եւ մակարդակներու վրայ: Այսպէս.

1- Երկրի շրջափակումը Թուրքիոյ եւ Ատրպէճանի կողմէ, Ղարաբաղի հարցը պատճառաբանելով:

2- Ընկերատնտեսական հետզհետէ վատթարացող վիճակը եւ այդ մասին իշխանութեան յաճախակի խոստումներուն խօսքի սահմաններէն անդին չ'անցնիլը:

3- Ղարաբաղի հարցին ծնունդէն ի վեր , դաշնակցութեան առաջարկած լուծումներուն օգտագործումը Ղարաբաղի իշխանութիւններուն կողմէ, եւ անոնց արձանագրած յաջողութիւնները:

4- Ընդդիմադիր միացեալ ճակատի մը ստեղծումը, որու ողնասիւնը ինքը՝ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը կը հանդիսանայ:

5- Ղարաբաղի հարցին տէրպետրոսեանական զիջումներու քաղաքականութեան բացարձակ մերժումը դաշնակցութեան կողմէ:

Եթէ այս թուարկումը շարունակենք անշուշտ որ կ'երկարի, այսպիսի իշխանութեան մը գոյութեան պատճառով: Մէկ խօսքով Դաշնակցութեան գոյութիւնը կը խանգարէր իշխանութեան ազատ յառաջխաղացքը դէպի . . . մենատիրութիւն:

Ի վերջոյ պէտք էր անհետացնել այս ուժը, խեղդել արդարութեան ձայնը:

Թուրքին ուզածը մեր հայերը ընելով, ծառայեցին բանթուրքիզմին, փաստը թրքական մամուլին արձագանգներն են:

Մեր պատմութեան ընթացքին շատ փորձողներ եղած են, եւ բոլորն ալ ձախողած. այս բոլորը գիտնալով հանդերձ մեր հայրենիքի պատմագէտ նախագահը իր որոշումին ընթացք տուաւ, սխալ որոշում մը եւս աւելցնելով հիներուն վրայ:

Գաղափարախօսութիւնները միշտ ալ գոյատեւած են. ակումբ մը գոցելով կամ անհատներ բանտարկելով կարելի չէ վերջ տալ անոր: Հետեւաբար Դաշնակցութիւն ալ պիտի գոյատեւէ եւ շարունակէ հետապնդել իր վախճանական նպատակը, մինչեւ տեսնէ հողը հայոց միացեալ, ազատ ու անկախ երկիր մը, իր ժողովրդին դատը արժանի արդար լուծումին յանգած: Այն ժամանակ իր պայքարի նպատակը պիտի ըլլայ անոր պահպանումը:

Վերջին հաշուով այս հաւաքականութեան կամքին իրականացման գործը պէտք ունի անսպառ գիտակից ուժի մը, որ գոյութիւն ունի երիտասարդ խաւին մօտ. եթէ ղեկավարներ իրենց ծրագիրները իրագործելու ընթացքին, շրջապատուած չըլլան անկեղծ, իրենց պարտականութեան գիտակցող երիտասարդներով, անոնք ինքնաբերաբար ծախողութեան դատապարտուած են, որովհետեւ երիտասարդութիւնը կը հաւատայ միայն գործերուն եւ ոչ խօսքերու, ինչպէս է այսօր մեր հայրենիքին իշխանութեան պարագան:

Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը, իր շուրջ ունեցաւ եւ ունի այն երիտասարդ ուժը, - իր պատմութիւնը կը փաստէ անոնց ներկայութեան արդիւնքը, - քանի որ Դաշնակցութիւնը իր գաղափարաբանութեամբ առողջ ու յստակ է, եւ գործունէութեամբ հարուստ:

Մէկ խօսքով՝ ողջմիտ երիտասարդութիւն մը երաշխաւորն է հաւաքականութեան գոյատեւման:

ԲՈՂՈՔԱԳԻՐ

Գանատայի մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան հաւատարմատար
Մեծայարգ Պրն. Գառնիկ Նանակուլեան

Իմանալով մեր պետութեան Գանատայի մօտ Հայկական դեսպանատուն բանալու որոշումը՝ իբրեւ Դաշնակցական երիտասարդութիւն, մեզի հպարտանքի առարկայ էր այդ մէկը անկասկած, որովհետեւ անոր երազովը կ'ապրէինք երկար տարիներ :

Մենք կը պատրաստուէինք մեզի ինկած բաժինը բերելու այս գործին եւ անշուշտ Մեծ եղեռնի 80-ամեակը իբրեւ ազատ, անկախ պետութեան մը ժողովուրդը տօնելու:

Ցիշդ է, որ անցնող տարիներուն ձեր ներկայացուցած պետութեան իշխանութիւնը տարբեր առիթներով յաճախ տարօրինակ որոշումներով կեցուածքներ որդեգրեց, սակայն մենք մնացինք միշտ լաւատես, այն յոյսով որ ոչ-փորձառու մեր հայրենի իշխանութիւնը, սփիւռքի տրամադրած օգնութիւնները լաւագոյնս օգտագործելով պիտի կերտէր ամէն հայու սպասած հայրենիքը՝ Ազատ անկախ հայկական հանրապետութիւնը:

Բայց ի՞նչ կարելի է ըսել 28 Դեկտեմբեր 1994-ին մեր նախագահին ելոյթէն ետք: Ի՞նչ կ'ուզէր ըսել մեր նախագահը իր այդ տխուր ելոյթով:

Իր այս ելոյթէն այն կը պատկերացուի, թէ իր այս օրուան բարեկամներուն հետ մշակած այս սուտ «Սենարիոն» կը նմանի այն պղպջակներուն, որոնց կեանքը այնքան կարճ է, որ տեսնելն իսկ կարելի չ'ըլլար իր իսկ արձակողին կողմէ:

Իր ելոյթով, մեր նախագահը կը յայտարարէր, թէ ինք իբրեւ նորանկախ մեր երկրին ոչ թէ ազգնտիր նախագահը կ'ուզէ ըլլալ, այլ անոր թագաւորը աւելի ճիշդը ԲՌՆԱՏԷՐԸ:

Իսկ 21-րդ դարու սեմին, երբ աշխարհի չորս ծագերուն բռնատէրեր մէկ առ մէկ կ'իյնան իրենց ժողովուրդի արդարադատ կամքին դիմաց, ուշ կամ կանուխ պիտի գայ օրը երբ մեր նախագահը ինքզինք պիտի գտնէ իր պալատականներով նսեմացած մէկ իշխանութիւն մը դուրսի աշխարհէն, որու իշխանութեան սահմանները չէն անցնիր իր պալատին սահմաններէն: Եւ այդ ժամանակ ակամայ պիտի ընդունի եւ յանձնուի արդար իրականութեան:

Ձեր իշխանութեան ընտրած այս խղճալի կեցուածքը կը դատապարտենք, որովհետեւ մեր պատմութեան երբ վերադառնանք հոն կը տեսնենք թէ՝ Հայ ժողովուրդին խիղճը մարմնաւորող ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ-ը հալածողները միշտ ալ Թուրքեր, Ցարեր, Պոլշեւիկներ եղած են, իսկ ի՞նչ կարելի է անուանել ձեզ նման հայերու կատարած այս գործը. մէկ բան եւ ոչ ուրիշը. ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆ, հետեւաբար, ծրագրողներն ու գործադրողները՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐ:

Մեր նոր տարուան եւ Ս.Ծնունդի տօներուն ուրախութիւնը արցունքով լեցուց, սակայն մէկ բան յստակ պէտք է ըլլայ, թէ մեր այդ արցունքներուն մէջ պիտի խեղդուի ինքն իսկ անոնց պատճառողը:

Վերոյիշեալ որոշումը, մեր դաշնակցական ոգին աւելի զօրացուց եւ մեր գոյատեւելու կամքը մեր մէջ աւելի ամրապնդելով, մեզ կը մղէ աւելի վճռակամութեամբ շարունակել քալելու այն ճամբէն, ուրկէ անցնելով մեր պապերը իրենց անգին զոհողութիւններով ճամբայ բացին մեզի դեպի լուսաւոր այն ապագան, ուր պիտի տեսնենք մեր Հայրենիքը «Ազատ ու Անկախ», օժտուած իրական ժողովրդավար կառոյցով, եւ արդար ընկերատնտեսական կարգերով:

Կը պահանջեմ որ այսպէս ըսուած «ժամանակաւոր դադրեցումի» որոշումը ետ առնելով իր առաջին լաւ որոշումը կ'առնէ մեր նախագահը:

Արդ՝ ձեզ կը դիմեմ, իմ բողոքը փոխանցէք հայրենի համապատասխան պատկան մարմիններուն:

ՇԱՆԹ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ
Հ.Յ.Դ. Գ.Ե.Մ. Լեւոն Շանթ մասնաճիւղ

Մոնթրէալ, 3 յունուար 1995.

Le Président qui triche ...

À notre plus grande stupéfaction à tous et à toutes, nous avons appris récemment et avec grande déception que le président Der Bedrossian de la République de l'Arménie à donné l'ordre le 28 décembre 1994 au parti politique F.R.A. de cesser dorénavant toutes ses activités à l'intérieur du pays. Cette décision de la part du gouvernement au pouvoir semble soulever (selon plusieurs interessés) plusieurs questions quant à la légitimité de l'exercice de la démocratie que l'on avait prétendue promouvoir dès la création de l'état souverain arménien. Comment expliquer par example, la fouille du bureau chef du comité de FRA le soir même de "l'ordre présidentiel", de même que le fait d'avoir empêché pour un temps jusqu'à date non déterminé le travail de publication des journaux "YERGIR" et "AZADAMARD" et de la diffusion de l'émission d'information "HAYLOUR"? Les journaux "ARAKASD" et "MOUNEDIG", qui se sont d'aucune connivence avec la FRA ont été sujets au même destin, à cause de l'appartenance politique de certains de leurs journalistes (éditeurs). Sans compter les nombreuses arrestations de membres du parti mentionné, entre autres, HRAYR GARABEDIAN du comité central et de VAHAN HOVANNISSIAN, qui fut cependant relâché peu de temps après.

Je dois d'abord souligner avant de poursuivre l'article, que je me résigne à m'exposer que les fait de cette troublante affaire —troublante autant pour moi je le pense que pour mes collègues, impliqués peut-étre très indirectement mais non le moins impliqués. Je crus bon dans ces pays que de rassembler les faits dont je me suis appropriés par le biais de lectures d'articles évoquant cet évenement d'actualité et de les présenter de façon plus ou moins simplifiée, afin d'inciter la plus grande assimilation possible. Je me permets un mince parallèle en sortant un cas flagrant tel le debat sur la constitution au Canada, du grand sujet referendum au Québec et en rappelant que vu le très bas niveau de comprehension de la situation ou plutôt de la "question gouvernementale du siècle", il est facile d'expliquer le faible interêt, la panique et le charabia qui découlent de cette ignorance.

En revenant au sujet principal, des représentants du parti FRA ont déclaré face à l'action de Der Bedrossian que la décision en question est sans fondements légaux et donc ne devait pas être respectée. Selon le conseil représentant du FRA, les fondements légaux ne sont pas une priorité pour le président de la république qui, d'autorité, pourrait même entraver le fonctionnement de la cour Suprême en Armenie.

D'une autre part, il serait question de la préparation d'un document contre-accusant le parti FRA et démontant la légitimité de l'acte du gouvernemnt Der Bedrossian face à celui-ci.

Les spéculations et les hypothèses prolifèrent auprés du parti visé quant à ce piétinement de leurs droits en temps qu'Organisme très actif dans la communauté; On blame d'abord le président de vouloir se débarasser de la plus importante opposition qui le ménace en vue des prochaines élections. On dit aussi qu'il voudrait dépouiller le parti FRA de tout honneur à cause de ses succés militaires au coeur du KARABAGH ce qui aurait rendu très populaire son parti et en aurait incité certain à le pointer du doigt. Ce ne sont que quelques raisons qui circulent en ce moment et semblent avoir forcé le recours du président à ce coup de si mauvais goût.

En vue du cesser toute activité du parti, le FRA à été trainée en Cour Suprême récemment accusé d'avoir violé les articles 1 et 3 "des droits des organismes socio-politiques". Le dossier regardant ce cas a depuis été classé pour les le prochains mois ce qui devrait bien sûr en mettre plusieurs "hors d'eux même".

D'ailleurs le 5 et 6 janvier 95, les comités principaux du FRA ont mis sur pied une réunion-conférence en vuede prouver l'illégalité de l'ordre d'arrêt des activités du parti et de rétablir le fonctionnement complet de l'organisme dans les plus brefs délais. Plusieurs points ont été éclaircis lors de cette réunion et la conclusion en serait la réclamation du renversement de l'ordre gouvernemental "terroriste" faute de quoi l'accroissement des tensions politiques entre les partis deviendrait la responsabilité du président de la république arménienne et des conseillers dirigeants de son parti.

Le plus important reste à suivre...

Sonia Chatoyan
Chapitre Lévon Shant, Montréal

ԹԵՐԱՀԱՏԱՏ
գաղափարի ընկերներուս

105 տարիներ առաջ ծնունդ կ'առնէր Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը: Կուսակցութիւն մը, որ 105 տարի շարունակ ուխտած է հաւատարիմ մնալ «յարատեւ կռիւ» նշանաբանին, մինչեւ որ արդարութեան եւ խաղաղութեան լոյսը ծագի հայ ժողովուրդի եւ անոր պատմական հայրենիքին վրայ:

105 տարիներու ընթացքին, Դաշնակցութեան մէջ ծնունդ առած են գաղափարապաշտ մարդիկ, որոնց համար իտէալապաշտութիւնը եղած է իրենց կեանքի ուղին, եւ նիւթականը միշտ ստորադասելով՝ քալած են յեղափոխութեան ճամբէն, կրելով զանազան տեսակի զրկանք եւ զոհողութիւն: Մեզի ժառանգ ձգած են այնպիսի ազգային եւ յեղափոխական աւանդներ, որոնք պարծանք են ողջ հայ ժողովուրդի համար:

Եւ վերոյիշեալ հաստատումը ցնորք չնկատուելու համար, յետադարձ արագ ակնարկ մը նետենք ՀՅԴ-ի 104 տարուան պատմութեան վրայ, եւ փորձենք գտնել եթէ երբեք Դաշնակցութիւնը դադրած է «գաղափար» ըլլալէ, եւ վերածուած «նիւթապաշտ» կազմակերպութեան մը:

1890-էն մինչեւ 1900 թուական, Դաշնակցութիւնը կը գտնենք մարտական գործո ւթեամբ, կազմակերպչական աշխատանքներով, մտաւորական գործիչներով եւայլն: 1900-էն մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը, ՀՅԴ-ն կը տեսնենք պայքարի բոլոր ճակատներուն վրայ՝ ըլլան անոնք ապստամբութիւններ, հայ կամաւորական խումբեր, անցնելով Սարդարապատ, Ղարաքիլիսա, Բաշ Ապարան, հասնելով մինչեւ Փետրուարեան ապստամբութիւն: Տակաւին նոյն կազմակերպութեան մարտիկներն էին որոնք Եւրոպայի զանազան քաղաքներու մէջ՝ կը զգետնէին Մեծ Եղեռնի կազմակերպիչները:

1920-ական թուականներէն ետք, Դաշնակցութիւնը գիտակցելով իր ազգային պարտականութիւններուն, իր կարեւոր ներդրումը կ'ունենար սփիւռքի ստեղծման եւ անոր բարգաւաճման եւ յառաջդիմութեան գործին մէջ՝ միաժամանակ միշտ հաւատարիմ մնալով Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի տեսլականին:

1970-ական թուականներուն, հայ պահանջատէր երիտասարդութիւնը կը վերադառնար Դաշնակցութեան աւանդներուն, քանդելով լռութեան պատը, ծնունդ կու տար նոր շրջանի հայ ազգային զինեալ պայքարին, որ Հայ դատը կը վերածէր «Արեան դատի»:

1988-ին կը սկսէր Ղարաբաղի ազատագրական պայքարը: Եւ Դաշնակցութիւնը ինչպէս միշտ, իր լաւագոյնները կը զոհէր եւ տակաւին կը շարունակէ զոհել ղարաբաղցիին եւ հայ ժողովուրդին արդար իրաւունքներուն համար:

1991-ին կը ստեղծուէր Հայաստանի երկրորդ հանրապետութիւնը, ուր Դաշնակցութիւնը կը վերակենդանացնէր «Դէպի Երկիր» յաւերժական կարգախօսը:

Վերջացնելու համար, 1950-ին, Դաշնակցութեան 60-ամեակի առթիւ, ՀՅԴ-ի գերագոյն մարմինը իր խօսքը կ'ուղղէր հայ ժողովուրդին, որուն մէջէն կարելի է մէջբերել հետեւեալ հաստատումը, որ նոյնքան այժմեական է ներկայիս, ինչպէս որ էր քառասուն տարի առաջ:

«... Վաթսուն տարիներ շարունակ անընդհատաբար գործելով, յաճախ առանցքը կազմելով ամենէն արիւնոտ արարներու, մերթ յաղթական ու մերթ պարտուելով, Դաշնակցութիւնը կրնար նաեւ սխալիլ: ... Սակայն, ո՛չ ոք երբեք պիտի կրնայ ըսել, թէ Դաշնակցութիւնը որեւէ ատեն, պայքարի ամենէն դժնդակ պայմաններու տակ իսկ, երբ ստոյգ մահը ծառացած է իր դէմ, լքած է իր դիրքերը՝ մինակ ձգելով հայ ժողովուրդը»:

Հետեւաբար, շարունակենք մեր սուրբ գործը:

ՄՀԵՐ ՓԱՊՈՒՃԵԱՆ
Լեւոն Շանթ մասնաճիւղ,Մոնթրէալ

Answer me, please

December 28th, 1994 we heard the news. News that should change the course of Armenian history. Mr. Levon Ter Petrossian, the president of the Republic of Armenia had banned the activities of the A.R.F. as well as its affiliated organizations throughout the republic. Their freedom of speech had become and remains until today against the law. Their rights have been abused. They have been suspected of drug trafficking, terrorism and so fourth. However, the public has been given no proof upholding these accusations. The fact remains the Levon Ter Petrossian has acted upon suspicions which are untrue and erratic.

The news was startling. It shocked all of Armenia, as well as the Armenians of the Diaspora. What were we to think of the situation, when everyday in our schools, in our communities and our surroundings, we are taught to fight for Armenia? To fight for the reclamation of our lands. To stand side by side as one. To survive the cruelties and the atrocities of the world, remaining strong and proud of our homeland. Furthermore, fighting for the realization of the dream of one day returning to our lands, free. What kind of home shall we return to?

We teach our youth to stay loyal to Armenia. To remember their brothers and sisters from across the oceans and to have them in their hearts. Most importantly we teach them of solidarity and unity. How are we to explain to them the present goings-on in Armenia? What are we to tell our youth, elderly and those around us? What shall we say to excuse the actions laid upon the Armenian society by Mr. Levon Ter Petrossian and his fellow congressman? How can we understand this situation?

How should we tell the children that while we teach them of solidarity and unity, Armenia's heart and soul is being destroyed?

Hera Tchaderian
Simon Zavarian Chapter, Toronto

ԸՆԴԿՈՒՄ

Տարիներէ ի վեր կը ձգտինք ունենալ Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան: 23 սեպտեմբեր 1991-ին հայ ազգը իրականացուց իր երազածին երկու երրորդը (այսինքն Ազատ եւ Անկախ Հայաստանը):

Բայց Հայաստանի այս վերջին դէպքերուն վրայ հիմնուելով, մէկ հարց կու գայ մեր միտքը: Մէկ կողմ դնելով (որ գրեթէ անկարելի է) բոլոր անարդարութիւնները, դիտենք, սառնասիրտ, համայն հայութեան կորուստը եւ խլուած ժողովրդավարական անձեռմխելի իրաւունքները այս պահուս: Եւ կը հարցնենք թէ արդեօք՝

Ո՞վ պիտի տէր կանգնի...

Հայաստանին, իր ազատութեան ու անկախութեան, իր ժողովուրդի իրաւունքներուն, ժողովուրդի կամքին, ազատ գաղափարի իրաւունքին, անձնական կեանքի ապահովութեան եւ ժողովուրդի կենսական պէտքերուն գոհացումին:

ՀՀԾ՞ն, թէ պրն. Տէր Պետրոսեանը ...

Այսօր Հայաստանի մէջ իր զօրաւորագոյն ընդդիմադիրին գործունէութիւնը կասեցնելով, պարոն Տէր Պետրոսեան միայն իր կեանքը չէ, որ վտանգի մէջ կը դնէ, այլ բոլոր հայ ազգինը:

Բայց, պարոն Տէր Պետրոսեան շատ շուտ մոռցած է, որ Դաշնակցութիւնը ոչ անցեալին ընդունած է, ոչ ալ այսօր կրնայ ընդունիլ, որ մէկ անհատ, իր շուրջ հաւաքած ԳՆՈՒԱԾ ՄԱՐԴԻԿ, որոշէ հայութեան ճակատագիրը, Հայաստանէն ներս թէ դուրս:

Եւ մենք՝ դաշնակցական երիտասարդութիւնը՝ պատրաստ ենք ամէն ձեւով որ ՀԱՐԿ է, մեր հեռու ափերուն վրայէն, պայքարիլ, այո՛ պայքարիլ ՀՀԾ-ական այսպիսի անմարդկային եւ անհիմն ամբաստանութիւններու դէմ:

Որովհետեւ պարոն նախագահ, Դաշնակցութիւնը կ՚ապրի եւ պիտի շարունակէ ապրիլ, մինչեւ այն ատեն, որ աշխարհի վրայ հայ մը ճնշումի ենթարկուած է: Այսօր հայաստանցին այդ ճնշումը կը զգայ իր մորթին վրայ, ուրեմն հոն Դաշնակցութիւնը կ՚ապրի եւ կը շարունակէ գործել:

Աբօ Նիգիպլեան
Լեւոն Շանթ մասնաճիւղ, Մոնթրէալ

ԿՈՉ

Խոր ցաւով լսեցի լուրը ՀՀ նախագահի տխրահռչակ ելոյթին, որ ունեցած էր Հայաստանի Հանրապետութեան մայրաքաղաք Երեւանի մէջ, որուն ընթացքին ամբաստանեց հայ ազատագրութեան պայքարի ռահվիրան, ժողովուրդի ցաւով տառապող կուսակցութիւնը, Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը:

Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը, որ դար մը շարունակ պայքարած է հայապահպանման համար, հայ ազգի գոյատեւման համար, հայրենի հողին վրայ կամ սփիւռքի մէջ: Իսկ այսօր կը հարուածուի ու կ՚ամբաստանուի անհիմն զրպարտութիւններով, հայ ազգի նախագահի՝ պրն Լեւոն Տէր Պետրոսեանի կողմէ:

Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը իր 100 տարուան պատմութեան ու գործունէութեան ընթացքին սարսափեցուցած է ցարեր ու սուլթաններ, բարձր պահած է հայու պատիւը, ահաբեկած է դաւաճաններ ու ահաբեկած էր հայ ազգի թշնամիները:

Հայ ժողովո՛ւրդ, միշտ գիտցիր թէ նախագահներ կը կառավարուին ու կը սանձուին, սակայն հայ ազգի նախագահը հետաքրքրութիւն ու մտածելու կարողութիւն չունի, որպէսզի օգտագործէ իր մտային պաշարը, որովհետեւ եղած է դասալիք:

Ով հայ ժողովուրդ, իւրաքանչիւր յեղափոխութիւն կամ գործունէութիւն ծնունդ առած է ժողովուրդի ծոցէն, որ դրականօրէն հաւատացած է իր յեղափոխութեան: Այդ ժողովուրդը իր այս հաւատքը գտած է Հայ յեղափոխական դաշնակցութեան մէջ:

Հայ ժողովուրդ, բանակներու ներխուժումներ կը կասեցուին, նախագահներ կու գան ու կ՚երթան, սակայն գաղափարներ, որոնց ժամանակը հասած է, անկարելի է կասեցնել:

Հայ ժողովուրդ, միասնութիւնը ժողովուրդի մը առաջին քայլն է, այդպէս միասնականութիւնը պահելը բարելաւում է, իսկ գործակցութիւնը յաջողութիւն:

Հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քու հաւաքական ուժին մէջն է, ոտքի ել ու ցոյց տուր աշխարհին ու պարոն նախագահին ժողովրդավարութեան բուն իմաստը, որուն հաւատացած ես դարեր շարունակ:

Կեցցէ՛ Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը:
Կեցցէ՛ հայ ազգը, որ ծնունդ տուած է հերոսներու:
Կեցցէ՛ մայր Հայաստանը:

ՍԱԳՕ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ
Թորոնթօ

Դասալիք.-Deserter, turncoat

ՆՈՅՆ ՁԵՒԵՐՆ ԵՆ ՏԱՐԲԵՐ ԳՈՅՆՈՎ

Հարցազրոյց ընկ. Սելին Գուլումճեանի հետ

Սելին Գուլումճեան, Հ.Օ.Մ.-ի եւ Հ.Յ.Դ. Գ.Ե.Մ.-ի անդամ, Օնթարիոյ բժշկական մարմնին հետ վերջերս Հայաստան կը գտնուէր: Այդ մարմնի նախնական նպատակն էր ցունիս ամսուն շաքարախտի կեդրոն մը բանալ: Երկրորդ ճամբորդութիւնը կատարուեցաւ, այս նոյն ծրագրին ընթացքը հետապնդելու համար: Եւ ան Հայաստան կը գտնուէր դեկտեմբերի պատմական օրերուն:

Հարցում.- *Ընկ. Սելին, նախքան սկսիլը բարի գալուստ կը մաղթեմ: Սկսելով մեր հարցազրոյցը՝ ներկայ իրադարձութիւններու մասին, առաջին հերթին, ձեր այցելութեան ընթացքին որո՞նց մօտ կը մնայիք:*

—Ես Ալվարդ Պետրոսեանի տունը մնացի: Ան Հ.Օ.Մ.–ի շրջանային վարչութեան ատենապետուհին է: Որովհետեւ յարգուած եւ յայտնի մէկն է, այս ամբողջ իրադարձութիւններուն պատճառաւ մեր տունն ալ խուզարկուեցաւ եւ ձերբակալեցին թէ տղան, թէ ամուսինը: Կ.Կ.-ի դատը, ամբողջ 8 ժամը, նստեցաւ եւ դիտեց այդ ամէնը: Ես իրենց տունը ըլլալով, այս ամբողջ դէպքերուն մէջտեղն էի կարծես: Ով որ կը ձերբակալուէր, մենք լուր կ'ունենայինք: Ընկ. Աբօ Պողիկեան մէկ գիշեր առաջ մեր տունն էր, իսկ միւս գիշերը 24 ժամուայ ազդարարագիր կը ստանայ որ երկրէն դուրս պէտք է ելլէ:

Ի՞նչ կը նշանակէ «պատին դէմ առնել». Լրագրողներու բողոքի նստացոյցը նախագահի պալատին դիմաց ▼

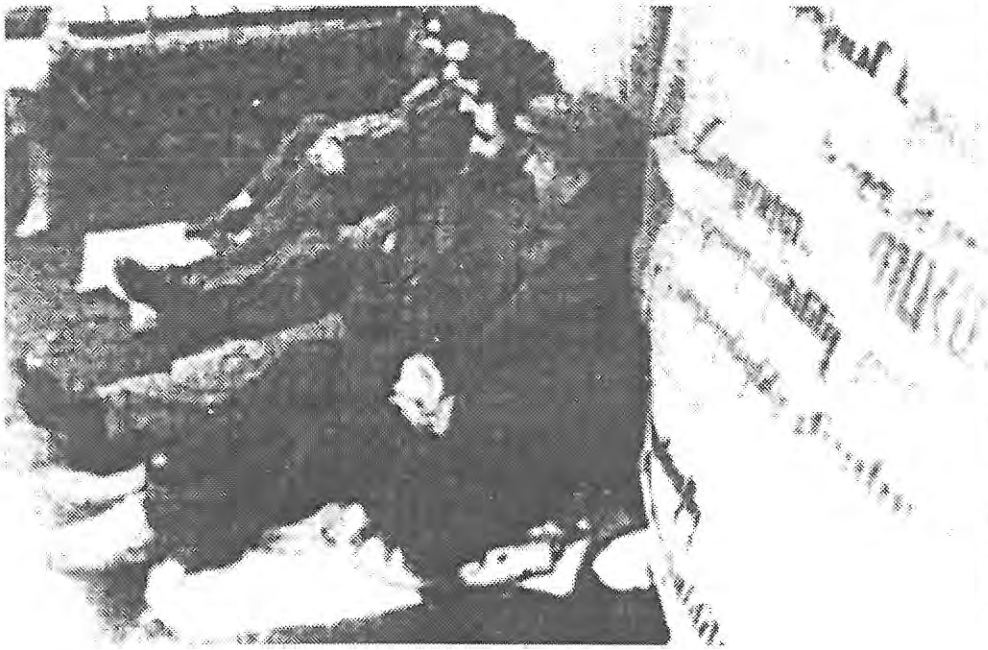

Հ.- *Խուզարկութեան ժամանակ, ի՞նչ կը մտածէիք:*

—Խուզարկութեան ատեն շատ հետաքրքրական էր: Երբ ներս մտայ, ասոնց տեսայ, զարմացայ: Ամուսինը եւ տղան ըսին որ «չվախնաս, միլիցիան (ոստիկանութիւնը) հոս է»: Սկսան ամէն ինչ քննել, ծերմակեղէն, տափատ, ամէն ինչ: Կը փնտռեն գրութիւններ, թղթիկներ, զէնքեր, չէ որ պիտի փակեն ամէն ինչ, եւ կը վախնան զինեալ պայքարէ, չէ որ մենք «ահաբեկիչներ» ենք, կ'ուզեն վստահ ըլլայ որ մէկը չըլլայ իրենց դէմ:

Միլիցիաներէն մէկը հարցուց «քոյրիկ ջան, մեր երկիրը ի՞նչպէս կը գտնես»: Ես պատասխանեցի որ, իմ երկրիս մէջ ասանկ բան տեսած չէի, ինծի համար նորութիւն է:

Նորութիւն է այն իմաստով որ անոնք 1937 տեսած են, ստալինեան օրեր տեսած են, Պրեժնեւեան օրեր տեսած են, եւ կ'անդրադառնան որ այս օրերը հին այդ օրերուն տարբերակն է: Թէեւ Հ.Հ.Շ.-է, բայց նոյն ձեւերն են տարբեր գոյնով: Ալվարդին հայրը, որ 82 տարեկան է, շատ բան տեսած է: Ան ըսաւ. նոյնն է ինծի համար, 1937-ն է կրկին:

Հ.- *Վստահաբար, Հ.Հ. նախագայի որոշումը, մեծ իրարանցում պատճառած է Հայաստանի մէջ իսկ: Կ'ուզէի գիտնալ, որ ժողովուրդը ի՞նչ կը մտածէ այս հարցին շուրջ: Ի՞նչ են զգացումները հասարակ ժողովուրդին:*

—Մեր Դաշնակցական ընկերուհիներէն մէկը որ sociologue է հեռաձայնով փորձեց գաղափարներ առնել: 86 հոգիի հեռաձայնեց. 5-ը հետաքրքրուած չէին, 1-ին հոգը չէր, իսկ մնացած 80 հոգին ահռելի գէշ կը զգային որ նախագահը այդպիսի խօսակցութիւններ կ'ընէ: Ժողովուրդը սկսած է ըսել որ եթէ այդպիսի կազմակերպութիւն մը կայ, Դրօ, լաւ է, պէտք է ունենանք: Ընդհանրապէս ժողովուրդը զօրավիգ կանգնած է: Եւ այս դէպքերը կը կապեն մայիսի ընտրութիւններուն հետ: Դաշնակցութիւնը զօրաւոր ընդդիմադիր է եւ ամենապարզ ձեւն է այս որպէսզի ան ընտրութիւններէն դուրս մնայ:

Իմ տնօրէնս որ չէզոք մարդ է, ըսաւ որ անհաւատալի տգեղութիւն էր որ այդ մակարդակին հասան: Երբ բժիշկ ընկերուհիներուս ըսի որ ամէն ինչ փակուեցաւ, ամէն ինչ կոտրած թափած են, իսկ եթէ չեն կոտրած թա-

փած, ամէն ինչ գրաւուած է: Կեցան ըսին որ մեղք չէ՞ Դաշնակցութիւնը, Բեկոր Աշոտը, Ղարաբաղը: Չէին հաւատար:

Ժողովուրդին մէջ ընդվզում կայ: Մեծամասնութեան համար յայտնի էր որ այս միջոց մըն էր որպէսզի քուէարկութիւնները իրենք շահին:

Ես Թուրքիա տեսած եմ եւ այդ կը տեսնէի: Այդ նոյն վայրագութիւնը կայ հիմա:

Հ.- *Անկասկած, Հ.Հ. նախագահի որոշումը մեծ անակնկալ մըն էր մեր բոլորին: Սակայն, Դեկտեմբեր 28-ի ելոյթի նախօրեակին կը սպասէ՞ք այդպիսի «շարժման» մը:*

—Դեկտեմբեր 28-ին, նախագահի ելոյթէն ետք, տնօրէնիս գացի հիւանդանոց եւ ըսի որ այսպիսի բաներ կը պատահի: Ան ըսաւ որ հեռաձայն ստացեր է եւ իրեն ըսեր են որ CAMRCO-ն (Օնթարիոյի բժշկական մարմին) Դաշնակցական է: Զգոյշ եղէք: Ես ըսի, Լէյտիկ ջան, գաղափարական եմ, (չըսի որ կուսակցական եմ) կան մեր մէջը կապոյտը, կանաչը, դեղինը: Բժիշկներու եւ մասնագէտներու խումբ մըն է: Դաշնակցութիւան հետ կապ չունի: Տեսէ՛ք, թէ որ աստիճանին կ'երթան: Մենք բարիք կ'ընենք, որ չէզոք բժշկական կազմակերպութիւն է, նոյնիսկ հոն հարց է: Եւ ուրեմն հիմա ալ, որքան ալ ամբաստանութիւններ ըլլան, ամէն անոնք երկրորդական են: Ինծի համար այս մէկը հակատեմոքրադիկ է, ժողովրդավարական ոչ մէկ հիմք ունին:

Գիշերուան մէջտեղ, դուռդ մէկ ու կէս ժամ կը զարնեն: Չեն ըսեր ո՞վ են, ի՞նչ կ'ուզեն: Եւ քեզի կը վախցնեն: Լոյս չի կայ բան չի կայ, գիշերը դուռդ կը զարնեն: Կ'ըսեն «բացէ՛ք, եթէ ոչ կը մտնենք»: Աբօ Պողիկեանի տունը այդպէս ըրին:

Ամէն կողմ քաղաքը խուզարկուեցաւ: Ձէնք կը փնտռեն, ինքնաշարժները կը կեցնեն: Ամէն media-ի, ռադիոյի շէնքերը խուզարկուած են: Երկիր մտնող ելլողները ամբողջ խուզարկուած են, որպէսզի tape դուրս չփախցնեն:

Բռնապետութիւն է. քաղաքի գլխաւոր կէտերու մօտ barricade-ներ կային: Դեկտեմբեր 28-ի գիշերը, երբ Լեւոն Տէր Պետրոսեանի ելոյթը հեռատեսիլէն սփռուեցաւ, զարմանալիօրէն այդ պահին ամէն մարդ լոյս ունէր:

Նոյն ատեն խուզարկութիւններ սկսած էին, ԿԿ-ի թալանումը եւ գրաւումը սկսած էր: Ուրեմն, ամէնքս կեցած ապշած էինք, թէ ի՞նչ կը պատահի: Եւ առտուն անդրադարձանք որ այլեւս բան չկար: Ամէն բան վերջացած էր:

Յայտարարութեան առտուն հեռաձայն ստացանք, որ Դաշնակցութիւնը կը փակուի: Կարծեցինք որ կատակ է: Մէյ մըն ալ Տէր Պետրոսեան կը յայտարարէ որ Դաշնակցութիւնը եւ յարակից ու ուղեկից միութիւները ժամանակաւորապէս պէտք է դադրեցնեն իրենց գործունէութիւնը:

ԿԿ-ի արխիւները, համակարգիչները, ինչ որ կայ դուրս շպրտած էին: Այն եզրակացութեան մէջ էինք, որ բան մը պիտի պատահէր եւ չորեքշաբթի գիշեր բան մը պատահեցաւ:

Հ.- *Անշուշտ Արցախը անտարբեր չէ մնացած այս իրողութիւններուն դիմաց: Արդեօք, Ղարաբաղի կառավարութեան դիրքը ի՞նչ է այս ուղղութեամբ:*

—Ռոպէր Քոչարեան, ներկայ իշխանութեան ուզած մարդը չէ: Չեմ կարծեր դաշնակցական է: Շատ աւելի ազգային է: Ըսած է որ բոլոր ուղեկից կուսակցութիւնները Արցախի մէջ, նոյն ձեւով կրնան աշխատիլ: Ինչ որ ի զօրու է Հայաստանի մէջ, ի զօրու չէ Արցախի մէջ, նոյն ձեւով կրնան աշխատիլ:

Հ.- *Իսկ միւս կուսակցութիւնները, որ կը գործեն Հայաստանէն ներս, կ'ընդգրկե՞ն ՀՀ նախագահի որոշումը, կամ, այդ կողմէ ալ ընդվզում մը սկսած է:*

—Պարոյր Հայրիկեանը ըսած է, որ ճերմակ պատերազմի ձեռնոցը դուք նետեցիք մենք կը շարունակենք:

Ներքին համաձայնութիւն մը սկսած է: ՀՌԱԿ-ն ալ ապտակներ կերաւ. իրենց խմբագիրը ծեծեցին, խմբագրատունը այրեցին: Ռամկավարներու եւ դաշնակցականներու միջեւ ձեւով մը համախմբում կայ: Եւ ԱԺՄ-ն միասին են եւ ձախ դաշինքը կը կազմեն: Հիմա, մինչեւ յունուար 10, թերթը փակ է: ՀՌԱԿ-ը այդ մէկ ստորագրութեամբ մեծ բան ըսաւ, որովհետեւ մինչեւ այն ատեն աջակողմեան էին: Անոնք որոնք ձախ դաշինք էին, բացայայտօրէն զօրավիգ են:

Հ.- *Վերջին կարծիքներ ունի՞ք փոխանցելիք:*

—Ինծի համար կարեւոր չէ ինչ տեսակ ամբաստանութիւններու տակ է ՀՅԴ-ն: Ասիկա հակադեմոկրատիկ է: Եթէ պրոբլեմ ունէին Դրօ կազմակերպութեան հետ, թող ըսէին: Յստակ, հակաժողովրդավարական է: Բռնապետութեան ամենամեծ օրինակն է: Ես որեւէ մէկուն բան չունիմ ըսելու: Եթէ, ես դաշնակցական էի, հիմա 15 անգամ աւելին եմ: Որովհետեւ մեղք ունի: Այս կուսակցութիւնը պէտք է մնայ, 100 տարուան կուսակցութիւն է: Եւ արիւն տուած է հողին, հայրենիքին եւ դրօշին համար: Ուղղակի ամենէն աղտոտ եւ ամենէն հասարակ ձեւն էր մեզի ոչնչացնելու:

Ան, (Լեւոն Տէր Պետրոսեան) կը կարծէ որ մեզ կ'ոչնչացնէ, բայց ոչ: Ըստ ինծի, անոնք որ դաշնակցական են, թէ ներսի իրականները պիտի մնան եւ ամրապնդուին, եւ դուրսը որ կայ, որ ջինջ դաշնակցական է, պիտի մնայ եւ աւելի՛ դաշնակցականանայ:

—Շնորհակալութիւն՝ ընկի. Սելին, եւ յաջողութիւն:

Հարցազրոյցը վարեց՝ Սոնիա Բարսեղեան
Լեւոն Շանք մասնաճիւղ
Մոնթրէալ

Շաքարախտ.- Diabetes

ՎԱՀԱԳՆԱՅԱԾ ԾԻՐԿԱԹԻՆ

Նախայեղափոխական շրջան

❀ Յեղափոխութիւն կը նշանակէ փոփոխութիւն: Իսկ ազգի մը յեղափոխութիւնը կը նշանակէ «պոռթկում բռնակալ իշխանութեան մը դէմ, ի խնդիր ազատութեան եւ մարդկային ու ընկերային արժէքներու, օգտագործելով ոյժի ճամբան»:

❀ Հայկական յեղափոխութիւնը, այլ յեղափոխութիւններու նման, ծագած է քաղաքական հարցերէ, քաղաքական իրաւազրկումէ:

❀ Հայկական յեղափոխութիւնն ալ պատմական նախապայմաններէ ծնունդ կ'առնէ ԺԱ. դարուն, երբ Բիւզանդիոնի նախաձեռնութեան որպէս հետեւանք՝ Անիի Բագրատունեաց թագաւորութիւնը կը դադրի գոյութիւն ունենալէ: Սակայն հայկական յեղափոխութիւնը ծնունդ առած էր մեր առասպելական հերոս Հայկի ազատատենչ, մրրկացող աղեղով, որ կը յեղափոխէր անարդար Բէլի դէմ: ԺԱ. դարուն Անիի անկումով ծնունդ կ'առնէ Հայկական հարցը, որմէ ետք 300 տարի հայկական պետականութիւնը կը շարունակուի Կիլիկիոյ շրջանին մէջ: Կիլիկիոյ անկումով 1375 թուին կը վախճանի հայկական պետականութիւնը:

❀ Այսպէս կ'ընդունինք 1045-ը որպէս հայկական գերիշխանութեան վերացումի թուական, 1236-ին թաթարներու առաջին ներխուժումը, 1375-ին Կիլիկիոյ թագաւորութեան անկումը, 1387-ին՝ թաթարներու երկրորդ ներխուժումը, Լենկթիմուրի գլխաւորութեամբ, 1453-ին՝ Պոլսոյ գրաւումը եւ Օսմանեան կայսրութեան հիմնումը եւ ապա Օսմանեան թուրքերու մուտքը Հայաստան, մինչ երկրի արեւելեան հատուածը կ'իյնար պարսկական տիրապետութեան տակ:

❀ Շարունակելով, ազգային յեղափոխութեան առաջին փորձերը կը սկսին Իսրայէլ Օրիով, որուն ծրագիրն էր օտար ուժի մը օգտագործումը: ԺԵ. դարը կը բացուի թուրք-պարսկական պատերազմներով, որոնք անգամ մը եւս ոտքի կոխան կը դարձնեն երկիրը, եւ անհամեմատօրէն կը զարգացնեն արտագաղթը: Հայկական գաղութներ կը հաստատուին Իտալիա, Լեհաստան, Միջին Արեւելք, արաբական երկիրներ, Պարսկաստան, Հնդկաստան մինչեւ Հնդկաչին: ԺԵ. դարու վերջաւորութեան առաջին անգամ ըլլալով կը հանդիպինք հայկական հարցի մէկ հաւաքական գիտակցութեան. դեռ սաղմնային, յանձին, էջմիածնի ժողովին, գումարուած Յակոբ Դ. կաթողիկոսի նախաձեռնութեամբ եւ Ղարաբաղի իշխաններու մասնակցութեամբ:

❀ Ասոնց մէջ աչքի կը զարնէ երիտասարդ իշխան Իսրայէլ Օրի, որ կը կատարէ առաջին փորձը հայկական հարցին դիւանագիտական լուծում մը գտնելու համար: Կը ճամբորդէ, կտրելով ամբողջ Եւրոպան, տեսակցելով Լուի ԺԴ.-ի, գերմանական կայսրութեան իշխաններուն եւ Մեծն Պետրոսի հետ:

❀ Մեծն Պետրոս իր աշխարհակալական ծրագիրներուն համար յարմար կը գտնէ Հայաստանը մահմետական լուծէն ազատելու եւ անկախ պետութեան վերածելու Օրիի քիչ մը միամիտ ծրագիրը: Բայց ինչպէս ծանօթ է, փորձը չի յաջողիր: Օրի կը մեռնի դիւանագիտական երկարատեւ եւ արկածալի առաքելութենէ մը ետք, իսկ իր գործունէութիւնէն որոշ խմորում մը միայն կը մնայ, Ղարաբաղի շրջանին մէջ:

❀ Այս խմորումը Օրիի մահէն տասնեակ տարիներ ետք՝ ԺԸ. դարու առաջին քառորդին, պիտի յանգի մելիքներու համախմբումին եւ Դաւիթ Բէկի կարճատեւ բայց փայլուն անկախութեան: Իսկ Դաւիթ Բէկի ծրագիրը կը հիմնուէր ազգային ուժի վրայ: Ինքն էր այս հերոսական կռիւներուն վարիչը, Թիֆլիսէն, հայրենասէր եւ պատերազմական տաղանդով:

❀ Դաւիթ Բէկ, սուրբ գործին հանդէպ հաւատքով լեցուն, հայ մարտիկներու կանոնաւոր բանակի մը գլուխը անցած եւ օժանդակութեամբ Մխիթար սպարապետի, Աւետիք քահանայի եւ Ստեփան Շահումեանի, տարիներ շարունակ ահ ու սարսափ կը տարածեն, թուրք եւ պարսիկ կանոնաւոր զօրաբանակներուն մէջ, մինչեւ որ, յաջողին հայկական լեռնաշխարհը մաքրել թշնամիներէն եւ դարձնեն ինքնիշխան:

❀ Դաւիթ Բէկի եղերական մահէն ետք, Մխիթար ըսպարապետի եւ Աւետիք քահանայի ղեկավարութեամբ շարունակուող կռիւներուն շնորհիւ թշնամին միշտ հեռու կը մնայ հայոց անառիկ ամրոցէն:

❀ Հայկական յեղափոխութիւնը արդէն ծնունդ առած էր թէ Արեւելահայաստանի եւ թէ Արեւմտահայաստանի մէջ: 1801-ին Ռուսիոյ Վրաստան մուտքէն ետք, Կովկաս իր պաշտօնական մուտքը տեղի կ'ունենայ 1828-ին Թուրքմենչայի դաշնագրով:

❀ Ռուս-պարսկական պատերազմը, որուն կը մասնակցին հայ զօրավար Մատաթեան եւ հայոց առաջնորդ Ներսէս Աշտարակեցի իր կամաւորներու խումբով, կը վերջանայ պարսիկներու չարաչար պարտութեամբ. Թուրքմենչայի դաշնագրով, գրաւուած հողերը կը վերադարձուին պարսիկներուն իսկ Ռուսիա կ'առնէ Երեւանը եւ Նախիջեւանը:

❀ Ռուս-պարսկական պատերազմէն ետք ռուսական բանակը մուտք կը գործէ Թուրքիա, եւ այս պատերազմը վերջ կը գտնէ 1829-ին թրքական բանակի պարտութեամբ: Ադրիանապոլսոյ դաշնագրով ռուսերը քայլ մը եւս կը յառաջանան Կովկասի մէջ, տիրանալով Ախալցխային եւ Ախալքալաքին: Այսպէսով, Ադրիանապոլսոյ եւ Թուրքմենչայի դաշնագրերով Հայաստան, որ մինչ այդ կը կոչուէր Թրքահայաս-

տան եւ Պարսկահայաստան, կը կոչուի նաեւ Ռուսահայաստան:

❋ Ազատագրական շարժումը առանձին չէր: Ան իր հետ արթնցուցած էր մշակոյթն ու գրականութիւնը:

❋ Մշակութային զարթօնքին մէջ իր դերն ունի օտար յեղափոխութիւններու ազդեցութիւնը հայ մշակոյթին վրայ: Այսպէս, Արեւելահայաստանի եւ Արեւմտահայաստանի մէջ արդի հայ գրականութիւնը ծնունդ կ'առնէ ու կը ծաղկի երկու թեւերով.-

Աբովեան, Պռոշեան, Րաֆֆի, Նազարեան, Պատկանեան, Նալբանդեան, Արծրունի, Խրիմեան Հայրիկ, Ալիշան, Դուրեան, Պէշիկթաշլեան, Տէմիրճիպաշեան, Պարոնեան, Ծերենց, աւելի ուշ՝ իրապաշտ եւ արուեստագէտ սերունդները:

❋ Տարածում դպրոցներու ցանցի եւ ծնունդ կրթական կարեւոր օճախներու արտերկրի հայահոծ կեդրոններուն մէջ: - Մուրատ Ռաֆայէլեան, Լազարեան, Ներսիսեան, Գէորգեան ճեմարանները, Սկիւտարի ճեմարան, Կեդրոնական, Պէրպէրեան, Սանասարեան վարժարաններ ու Վանայ վարժապետանոցը, եւայլն:

❋ Բազմացում տպարաններու, ծաղկում հրատարակութեանց եւ մանաւանդ՝ ապշեցուցիչ ծաղկում հայ մամուլի, Անդրկովկաս, Պոլիս, Վենետիկ թէ այլուր, «Բազմավէպ», «Հանդէս ամսօրեայ», «Արշալոյս», «Արարատեան», «Մեղու Հայաստանի», «Հայաստան», «Մասիս», «Հայրենիք», «Փունջ», «Փորձ», «Արեւելեան մամուլ», «Հայ գոյժ», «Արծուի Վասպուրականի», «Մեղու», «Ազատութեան աւետաբեր» եւ շատ ուրիշներ:

❋ Այսպէսով, օրըստօրէ կը զարթնէր հայ ժողովուրդը, քարոզելով ու գործադրելով Խրիմեան Հայրիկի երկաթէ շերեփին քարոզչութիւնը: Այսպէսով, հայ մտաւորականութեան ծնունդով, ժողովուրդին մէջ կ'արթննայ ազատատենչութիւն եւ ազգայնականութիւն, որ դարերով խեղդուած էր սելճուքներու, արաբներու, պարսիկներու եւ արիւնարբու օսմանցիներու կողմէ:

❋ 1828-1829-էն ետք հայերը Թրքահայաստանի մէջ կը գաղթեն դէպի Ռուսահայաստան, ուր կը կարծէին ապրիլ աւելի լաւ պայմաններու մէջ: Սոյն երկու դաշնագրերով ալ, ռուսերը Հայկական դատին պաշտպան կը հանդիսանան: Սակայն 1836-ին Պոլոժենիայով, որ հայ ժողովուրդին ազգային եւ եկեղեցական կեանքը, կազմակերպուած ամուր եւ առողջ հիմքերու վրայ պիտի դնէր, ռուսերը ոչ միայն մեր համայնքին գործերը կ'ուզէին կանոնաւորել, այլ կրօնական համայնքի իշխանութիւնը ի զօրու դարձնել բոլոր հայերուն, զանոնք ենթարկելու համար ցարական կառավարութեան:

❋ Պոլոժենիայի կողքին, 1839-ին, Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի օրով, թրքահայութիւնը իր կարգին կը յաջողի վերակազմակերպուիլ: Այս վերելքով, թրքահայ մտաւորականութիւնը իր ուժերով կը ստեղծէ Ազգային սահմանադրութիւնը 1860-ին: Հակառակ Թանզիմաթին եւ Ազգային սահմանադրութեան, Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարքարանը ամէն օր, մեծ յուզումով կը ստանար գաւառներէն հասնող հալածանքի, ճնշումներու եւ կեղեքումի լուրերը: Այս վատթարացումի կողքին ռուս-թրքական յարաբերութիւններն ալ հետզհետէ կը վատթարանան յանգելու համար 1878-ի պատերազմին: Սոյն պատերազմին ալ հայերը կը բերեն իրենց գործօն մասնակցութիւնը: Ռուսերը հասած էին Կոստանդնուպոլսոյ դռներուն:

❋ Թուրքիան կ'ապրէր դաժան օրեր եւ կ'ածապարէր արագ հաշտութեան հասնիլ: 1878-ի մարտ 3-ին, Կոստանդնուպոլսոյ մօտ՝ Սան Սթեֆանոյի մէջ կը կնքուի ռուս-թրքական դաշնագիրը, ուր թուրքերը կ'ընդունին ռուսական պայմանները: Հայկական հարցը կ'առնէ իր առաջին համաշխարհային ընթացքը, 16-րդ յօդուածով: Լոկ խոստում: այս դաշնագրին կեանքը երկար չեղաւ, որովհետեւ Արեւմտեան պետութիւններու համար ռուսական իրաւասութիւնները արեւելեան հարցերուն մէջ կրնային խախտել միջազգային հաւասարակշռութիւնը:

❋ 1878 յունիս 13-ին Պերլինի մէջ, նախագահութեամբ Գերմանիոյ վարչապետ Պիզմարքի եւ մասնակցութեամբ Գերմանիոյ, Թուրքիոյ, Ռուսիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Աւստրօ-հունգարիայի:

❋ Սոյն ժողովին եկած էր հայկական պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ Խրիմեան Հայրիկի ու մասնակցութեամբ Խորէն Նարպէյի, Մինաս Չերազի: Պատուիրակութեան իրաւունք չի տրուիր մասնակցելու: Ժողովը, սակայն կը խոստանայ հայկական պահաջքները նկատի ունենալ:

❋ Սան Սթեֆանոյի դաշնագրի 16-րդ յօդուածը կը շրջուի ու կը դառնայ 61-րդ յօդուած Պերլինի մէջ: Խրիմեան Հայրիկ Պերլինէն վերադարձէն ետք կը սկսի իր յեղափոխական քարոզչութեան եւ իր նշանաւոր «Երկաթէ շերեփ»ի ճառը, ուր ժողովուրդը կ'ուղղէ զէնքի եւ երկաթի ուժի:

❋ Խրիմեան Հայրիկ իր ժամանակի ղեկավարներուն մէջ, մէկն էր այն քիչերէն, որոնք կը հաւատային հայկական հարցի յեղափոխական, զէնքի ճամբով լուծման:

❋ Մինչեւ 1880-ական թուականները կը համարուին իբրեւ նախա-յեղափոխական շրջան մը, ուր կը պատրաստուէր հայ մտաւորական կեանքը եւ ծնունդ կու տար ու կը թրծէր հայ յեղափոխութիւնը:

Յեղափոխական շրջան

❋ Յեղափոխական շարժումները կը սկսին ծաւալիլ 1880-ական թուականներուն, երբ դեսպաններու հայկական հարցի հետապնդման վրայ, Սուլթան Համիտ ի գործ կը դնէ իր բնաջնջման ծրագիրը: Մինչ 1895-96 թուականներուն հայութիւնը կու տար 300 000 զոհ, միւս կողմէ Ռուսիա կը հետապնդէր իր լոպանովեան քաղաքականութիւնը, որն է «Հայաստան առանց հայի»:

❋ Կովկասի հայութիւնը համեմատաբար աւելի տանե-

լի պայմաններու մէջ ըլլալով, կրցաւ կազմակերպել, համախմբուիլ, կուսակցութիւններ հիմներ եւ լայն գործողութեամբ շղթայազերծել Թրքահայաստանի ազատագրութեան պայքարը:

❁ Այսպէսով, մտաւոր զարթօնքէն առնչուած մեր պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը կազմուէին քաղաքական կուսակցութիւններ Խրիմեանի, Ռաֆֆիի, Նալբանդեանի, Աբովեանի գաղափարական շունչով պատրաստուած սերունդներ համոզուած էին յեղափոխութեամբ ազգային փրկութեան տեսակէտին: Պերլինի վեհաժողովէն ետք, կը սկսին անհատական կազմակերպութիւններ, նախաձեռնութեամբ Ժիրայրի, Յունոյի, Գէորգ Չաւուշի եւ Արաբոյի:

❁ 1885-ին «Արմենիա» թերթի հրատարակութեամբ Մարսիլիոյ մէջ, հիմը կը դրուէր Արմէնական կուսակցութեան, ուսուցչապետ Մկրտիչ Փորթուգալեանի ղեկավարութեամբ: Հայ իրականութեան մէջ առաջին կուսակցութիւնը ըլլալով «Արմենական» շարժումը նախ մեծ ընդունելութիւն գտաւ, բայց Վանի շրջապատէն դուրս չգալով մեծ դեր չկրցաւ ունենալ հայ իրականութեան մէջ:

❁ 1886-ին, Լոնտոնի մէջ Հայկական դատը հետապնդող հայրենասէրներ կը հաւաքուին համագումարի մը համար: Շուտով այս ժողովը կը ցրուի առանց յաջողելու: Այս համագումարէն կը ծնի «Հայոց հայրենասիրական միութիւն»մը: Բայց գործունէութենէն դժգոհ մտաւորականներ, 1887-ին իրարու մօտ գալով կը սկսին հրատարակել «Հնչակ» թերթը, Ա. Նազարբէկեանի խմբագրութեամբ, իսկ տարի մը ետք կը կազմուի հնչակեան կուսակցութիւնը, որուն գլխաւոր կերտիչներն ու ղեկավարները հանդիսացան Մուրատ, Տամատեան Միհրան, Փարամազ: Մինչեւ 1890-ական թուականները ապագայ մեծագոյն ֆետայիները ու գործիչները, հնչակեան շարքերու մէջ կը ծառայէին հայկական դատին:

❁ Սակայն Կովկասի եւ առհասարակ Եւրոպայի հայ մտաւորական զանգուածը դժգոհ էր յեղափոխական միակողմանի աշխատանքներէն: Բոլորն ալ կը թելադրէին հայ ընկերակցութիւններուն ու կուսակցութիւններուն, միանալ, համախմբուիլ ու կազմել ընդհանուր մէկ կուսակցութիւն, եւ անոր ծիգերով հետապնդել ազգային շահերը:

❁ 1890-ին բազմաթիւ ժողովներէ ետք, Արմենական եւ հնչակեան ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ կը կազմուի Հայ յեղափոխականների դաշնակցութիւնը:

❁ Այսպէս, Հայ յեղափոխական դաշնակցութեան եկան միանալու գրեթէ բոլոր մարտական եւ մտաւորական ղեկավար տարրերը:

❁ 1898-ին Հայ յեղափոխական դաշնակցութեան Բ. ընդհանուր ժողովէն ետք, յեղափոխական շարժումը նոր թափ կ'առնէր: Կ'որոշուէր Սասունը հռչակել յեղափոխութեան կեդրոն: Շուտով նոր խումբեր ճամբայ կ'ելլեն, ընտիր մարտիկներով Սասնայ լեռներուն վրայ էին արդէն Գէորգ Չաւուշ, Անդրանիկ, Գուրգէն, Հրայր Դժոխք եւ այլ դէմքեր:

❁ Մեր կուսակցութիւնները ունէին յեղափոխական շարժումին հանդէպ տարբեր կեցուածք, նաեւ տարբեր ըմբռնում Հայ Դատի հանդէպ:

❁ 1880-էն սկսեալ, Կովկասեան Հայաստանի մէջ կազմուեցան զանազան խմբակցութիւններ, որոնց նպատակն էր օգնութեան հասնիլ թրքահայ ժողովուրդին: 1890-ին յեղափոխութիւնը կը շարունակուի եւ յեղափոխութեան շարժման գլուխը կ'անցնի Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը, «Դէպի երկիր» նշանաբանով, վստահելով այս անգամ Խրիմեան Հայրիկի Երկաթէ շերեփին:

❁ 1919-ին, Ազատ Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ կ'որոշուի Մեծ Եղեռնի կազմակերպիչներն ու գործադիրները մահուամբ պատժել: Հայկական վրէժխնդրութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ որ մէկ առ մէկ ինկան այդ ճիւաղները հայու բազուկէն. Սողոմոն Թէհլիրեան, Արամ Երկանեան, Միսաք Թորլաքեան, Արշաւիր Շիրակեան, Ստեփան Ծաղիկեան ... երկար է շարքը ազատատենչ հայորդիներուն որոնք գործադրեցին յեղափոխութեան վճիռը:

❁ Հայաստանի անկախութեան անկումէն ետք, Հայ Դատի արդար լուծման եւ մէկուկէս միլիոն հայու արեան համար յեղափոխական շարժումը շարունակեց Հայ յեղափոխական դաշնակցութիւնը, Սփիւռքի տարածքին իր բազմաթիւ մասնաճիւղերով:

❁ 1973-էն սկսեալ, հայ ազգային ազատագրական շարժումը նոր հանգրուան մը կը թեւակոխէր, Հայ Դատ ունեցած էր անկիւնադարձ մը եւ հայերու ցեղասպանութեան արդար հատուցման եւ հայ ժողովուրդի երազներուն «Անկախ եւ միացեալ հայրենիք» մը ունենալ:

❁ Արդարեւ, զինեալ պայքարը հայ երիտասարդութեան մէջ արթնցուցած էր ազգային գիտակցութիւնն ու արդարատենչութեան երազը՝ տեսնելով Հայ Դատի անլոյծ մնալը խաղաղ միջոցներով, ըլլան անոնք քաղաքական կամ քարոզչական:

❁ Ուստի, ապաւինելով զէնքի ուժին, 1973-ին նոր զար-

ՊԷՏՔ ՈՒՆԻՆՔ ՀԱԽԱՏՔԻ, ՅՈՅՍԻ ԵՒ ՄԻԱՄՆԱԿԱՄՈՒԹԵԱՆ

Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղի խօսքը ՀՅԴ 104-րդ տարեդարձի առիթով

արտասանուած 16 դեկտեմբեր 1994-ին

«Արտաւազդին ալ սկիզբը, ամէն գիշեր մուրճ զարկին, ամրացուցին շղթաները, ապա ելան կանչելու զայն իր փրկիչ: Դաշնակցութեան ալ նոյնը կ'ընեն այսօր, կը զարնեն սալին, որ վաղը ելլեն կանչելու զայն»:

Վաղամեռիկ բանաստեղծ Պետիկ Հերկէլեանի խօսքերը, արտասանուած տասնամեակ մը առաջ, երբ տակաւին Դաշնակցութիւնը «դաւաճան» կը նկատուէր մայր Հայրենիքի մէջ, իրենց խորակերտ դրոշմը կը ձգեն մեր պատմութեան մէջ: Այդ նոյն Դաշնակցութիւնը իր իւրայատուկ գործօն դերը ունեցաւ Ղարաբաղեան շարժման ընթացքին. փաստ որ, աքսորուած Դաշնակցութիւնը իբր գաղափար եւ ոգի, ներկայ էր եօթանասունամեայ խորհրդային վարչակարգի ընթացքին: Երրորդութեան սուրբ գաղափարի սերմերը ծլարձակած էին ազատութեան գաղափարի տեսլականով: Դաշնակցութիւնը հետզհետէ զօրացաւ, հակառակ ամէն տեսակ սադրանքներու: Դաշնակցութեան փշաթելուած խորանին մխացող կնդրուկի պարոյրներ վահագնացան, ոգեւորեցին բիւրաւոր դաշնակցականներ, իրենց երդումը տալու հաւատարիմ մնալու հայրենիքին եւ Հայ Դատին. այդ երդուեալ փաղանգին շնորհիւ է որ կը գոյատեւենք Սփիւռք կոչուած քաոսին մէջ, դաշնակցականի պողպատեայ կուռ հաւատքով թրծուած հարուածներ տալով այլասերումի խամաճիկին:

Դաշնակցական կրթութեան, մարտունակութեան, գաղափարի սլացքը կանգ պիտի չառնէ մինչեւ իրագործումը մեր վեհ ու սրբազան նպատակին: Հայ երիտասարդի երդումն է, որ կը լսէք այսօր այս բեմէն. պիտի շարունակենք մեր հարիւրամեայ պայքարը, երիտասարդ ուժերու ներդրումով: ՀՅԴ ԳԵՄ-ի Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղի անդամներու անունով կը կրկնենք բանաստեղծի խօսքերը.

Քրիստաւոր թող խայտան ամիւններդ
Հողին տակ, հազարներով ծնրադիր
Կ'ոգեկոչենք քեզ այսօր
Կ'ուխտենք կռուիլ յարատեւ
Իրագործել քու կտակ:

Եւ այդ սուրբ նպատակի իրագործման համար, պէտք ունինք հաւատքի, յոյսի եւ միասնականութեան:

Հաւատացէք ով մայրեր, վարդահեղեղ արշալոյսին, որուն ոտնաձայնը ես կ'առնեմ:

Սադրանքներ.- Intrigues
Ծաղախել.- To cement, to mix
Կնդրուկ.- Frankincense
Սլացք.- Sudden spurt
Այլասերում.- Degeneracy

թօնք մը թափ կ'առնէր, Միացեալ Նահանգներու՝ Սանթա Պարպարայի մէջ, հայորդի Գուրգէն Եանիկեանի կողմէ երկու թուրք դիւանագէտներու զգետնումով:

❀ Այսպէս ծնունդ կ'առնէ նոր յեղափոխութիւն մը, Միացեալ Նահանգներէն, Գանատա, Ֆրանսա, Եւկոսլաւիա, հայ բազուկը ամէն տեղ էր, ամէն անկիւն, կը հարուածէր իր թիրախը միշտ, շեշտելով Հայ Դատի արդար լուծման անհրաժեշտութիւնը:

❀ Այսպէս ծնունդ կ'առնէին նոր կազմակերպութիւններ՝ Հայկական ցեղասպանութեան արդարութեան մարտիկներ, Հայաստանի ազատագրութեան հայ գաղտնի բանակ, եւ աւելի ուշ՝ Հայ յեղափոխական բանակ, որու մարտիկները Արեան դատ նշանաբանով կը հարուածէին իրենց թիրախները, նոյնիսկ զոհելով իրենց անձը այդ ճամբուն վրայ:

Այսպէս՝

- *22 հոկտեմբեր 1975-ին Վիեննայի ահաբեկումը:*
- *24 հոկտեմբեր 1975-ին Փարիզի ահաբեկումը:*
- *9 յունիս 1977-ին Վատիկանի ահաբեկումը:*
- *2 յունիս 1978-ին Մատրիտի ահաբեկումը:*
- *12 հոկտեմբեր 1979-ին Լահէյի ահաբեկումը:*
- *22 դեկտեմբեր 1979-ին Փարիզի ահաբեկումը:*
- *6 փետրուար 1980-ին Պեռնի ահաբեկումը:*
- *17 ապրիլ 1980-ին Վատիկանի ահաբեկումը:*
- *17 դեկտեմբեր 1980-ին Սիտնիի ահաբեկումը:*
- *3 ապրիլ 1981-ին Քոփենհակընի ահաբեկումը:*
- *28 յունուար 1982-ին Լոս Անճելըսի ահաբեկումը:*
- *4 մայիս 1982-ին Պոսթընի ահաբեկումը:*
- *7 յունիս 1983-ին Լիզպոնի ահաբեկումը:*
- *21 յուլիս 1982-ին Ռոթերտամի ահաբեկումը:*
- *27 օգոստոս 1982-ին Օթթաուայի ահաբեկումը:*
- *9 սեպտեմբեր 1982-ին Պուրկասի ահաբեկումը:*
- *9 մարտ 1983-ին Պելկրատի ահաբեկումը:*
- *14 յուլիս 1983-ին Պրիւքսէլի ահաբեկումը:*
- *27 յուլիս 1983-ին Լիզպոնի անձնասպանական գործ:*
- *12 մարտ 1985-ին Օթթաուայի գործողութիւնը:*

❀ Այսպէս, Հայ յեղափոխութիւնը աւելի եռանդուն ձեւով թափ առաւ, Սփիւռքի եւ Հայրենիքի մէջ, միշտ հաւատալով «Դէպի երկիր» թեմային ու հաւատալով «Միացեալ Հայաստանի» կերտման:

ՍԱԳՕ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ
Թորոնթօ

Ներխուժում.- Invasion
Անառիկ.- Impregnable
Մամուլ.- Printing press, Mass media
Կեղեքում.- Exploitation
Շղթայազերծ.- Disenchained
Թեւակոխել.- To reach
Զգետնել.- To knock down, overthrow

Events in Armenia and Artsakh

Chronology

Compiled from *TransCaucasus*; a publication of ANCA

4 January: Despite the continued relative cease-fire along the Azerbaijani-Armenian border for the past several weeks, Azeri artillery units launch attacks against the villages of Movses and Aygepar in the Tavush district.

5 January: In a televised address, acting head of the Armenian National Security Department David Shahnazarian defends the recent banning of the Armenian Revolutionary Federation (ARF). Shahnazarian reiterates Ter Petrosian's broad accusations of criminal activity, although failing to produce any evidence of the allegations, and defends the ban as "right and timely," warning that the ARF is a threat to political stability and peace in the nation.

5 January: In a briefing of the opposition parliamentary deputies' assembly, ARF parliamentarian Rouben Hakopian details the events resulting from the December 28th presidential decree banning the ARF. According to Hakopian, there is, and never has been, any secret organization within the ARF and the ARF will continue operating in Armenia, following traditional democratic practices and within the existing political system.

6 January: In a statement responding to the presidential decree banning the ARF, the opposition RamkavarAzatakan (Liberal-Democratic) Party condemns the government's move as a "dangerous precedent undermining the principles of a lawful state and democracy." This statement follows a series of condemnations of the ban by other opposition parties and social groups throughout Armenia during the past week.

6 January: The US. State Department releases a statement expressing concern over the Armenian government's recent actions. The U.S. specifically urges Armenia to proceed with "transparency and fairness, and in accordance with international standards" in the state investigation of the ARF.

9 January: Responding to statements by the Turkish Ambassador to Azerbaijan, Karabagh officials criticize Turkey's insistence of deploying its military in any international peacekeeping force for the Nagorno Karabagh conflict. Karabagh officials point to Turkey's strongly pro-Azerbaijani role in the conflict to date, including the supply of Turkish military supplies, weapons and personnel to Azeri forces over the past several years.

10 January: The recently formed coalition of opposition parliamentary deputies, the "Deputy Assembly," issues a legal critique of the presidential decree banning the ARF. The informal assembly of opposition deputies, comprising approximately 50 of the 230 parliamentarians, calls for a vote of no confidence in President Ter Petrosian's government and demands the resignation of the authorities responsible for the questionable state actions directed against the opposition parties in general and against the ARF in particular. The deputies warn that with no adequate independence of the judiciary, the continued lack of a constitution, and the need for a separation of powers between the branches, the course of democracy in Armenia is threatened.

10 January: Newly elected President Robert Kocharian continues to form his new government, naming Major General Samvel Babayan to the post of defense minister. According to the new governmental structures in Nagorno Karabagh, there are to be nine cabinet level ministries, seven state departments and five state enterprises. The Karabagh State Defense Committee, formerly headed by Kocharian and serving as a coordinating command body for the various defensive units operating throughout Nagorno Karabagh, is also to be merged with the newly formed ministry of defense.

12 January: The Armenian Supreme Court issues summons to three prominent members of the outlawed ARF and convenes a special hearing on the banning of the party. The ruling Supreme Court judge presiding at the trial, Justice Varoujan Abelian, refuses to rule on the legality of the presidential decree and dismisses the argument by stating that due to the lack of a constitutional court in Armenia, there can be no thorough examination of the legality or constitutionality of the presidential decree.

13 January: The Armenian Supreme Court rules to "temporarily" suspend the ARF for a six month period on charges hat the ARF leadership contains members who are not Armenian citizens. No mention is made that Armenia does not have a citizenry law. The Court does not rule on the charges of drug trafficking or assassination, saying that there is insufficient evidence to consider the charges at this time.

14 January: Turkish President Suleyman Demirel, in an interview with European journalists, states that the Ardahan-Aktas border with Georgia is slated for official opening in June. Concerning the Akyaka border crossing facility along he Turkish border with Armenia, however, President Demirel vows to link its opening with the situation in Karabagh. The Turkish position further hinders the Armenian government's policy of seeking economic and trade relations with Turkey as soon as possible and with no preconditions.

18 January: In the strongest protest of the government's ban on the ARF to date, the U.S. issues a statement affirming that "the suspension of a major political party (the ARF), along with its newspapers, runs counter to the established principles of democracy and free speech." The U.S. further urges the Armenian government to open a dialogue with he ARF, with the aim of allowing the resumption of the party's activities and the reopening of its various newspapers. Similar diplomatic protests were expressed by numerous parliamentarians in the lower house of the Russian legislature, the State Duma, and from French and Argentinean political

figures.

20 January: Over 10,000 demonstrators attend a rally organized by the National Coalition Alliance, comprising several main opposition parties. The rally is held to protest the worsening political situation in Armenia and condemns he banning of the ARF and the closing of several leading newspapers. Rally organizers also protest the court's recent decision upholding the ban of the ARF for the next six months and draw attention to the fact that several ARF figures are still subject to harassment and arrest by the authorities.

20 January: Leaders of the banned ARF meet with the U.S. Ambassador to Armenia, Harry Gilmore, to discuss the political situation in Armenia and the events surrounding the government's banning and repression of the party. The ARF delegation vows to abide by all democratic and legal means to continue ARF activities and thanked the ambassador for the U.S. State Department's statements expressing concern.

20 January: According to the results of newly released population statistics, the Karabagh population is steadily returning to its pre-conflict level. The chairman of the Karabagh Commission on Refugees and Humanitarian Aid, Lenston Ghoulian, reports that nearly 25,000 refugees have returned to their homes in Nagorno Karabagh for 1994. The birth rate in Nagorno Karabagh is also reported to have increased as housing is being reconstructed, living conditions improving and the economic situation somewhat stabilizing.

1 February: Parliamentarians of the ruling Armenian National Movement (ANM) issue a statement criticizing the U.S. for releasing a statement expressing concern over the banning of the ARF and accusing the State Department of being pressured by the "ARF lobby in the United States." The ANM also claims that the U.S. statement is "evidence of U.S. complicity in drug trafficking and terror."

3 February: Over 15,000 gather in Yerevan to protest the worsening economic and political conditions in the country. The protest rally is organized by the National Coalition Alliance, a political grouping of several opposition political parties, and demands progress on the passage of new electoral laws in the face of the coming parliamentary elections slated for this coming May. The rally organizers also condemn the government's ban on the largest political opposition party, the ARF, and its silencing of major opposition newspapers and news agencies.

6-8 February: Ter Petrosian and Aliyev meet in Moscow to review the situation in Nagorno Karabagh. Representatives from the Karabagh government also participate in the talks, which are sponsored by the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE).

7 February: Continuing to forge a new governmental apparatus, President Robert Kocharian forms a new security council. This new security council is to be comprised of the president, the parliamentary chairman, the prime minister, and the ministers of defense, foreign affairs, and interior and is to be coordinated by the chief of Nagorno Karabagh's Directorate of National Security.

9 February: According to officials of the Armenian ministry of justice, a new search of ARF offices has been conducted, seizing more documents, files, and equipment. This action leads some local observers to speculate that the renewed search of the offices is a desperate attempt by the government to produce hard evidence to substantiate their criminal charges against the ARF. Charges which were not upheld by the Supreme Court.

10 February: In the Kazakh capital Almaty for the summit of the Commonwealth of Independent States (CIS), the Armenian and Azeri presidents hold brief talks on Nagorno Karabagh at the urging of Kazakh President Nursultan Nazarbayev. The talks follow earlier unsuccessful bilateral talks in Moscow coordinated by Russian officials. Government delegations of Ukraine and Kazakhstan both pledge to serve as guarantors of stability in the region on the basis of a redefinition of Karabagh's political status under the terms of Azerbaijani territorial integrity.

15 February: The Armenian parliament, in a reversal of its previous decision, announces that it has moved the new parliamentary elections from their scheduled date of May to July 5, 1995. The parliamentary session further adopts a rudimentary law on elections, with the exclusion of several articles from the existing electoral legislation.

18 February: Over 30,000 demonstrators attend a rally organized by the National Coalition Alliance to commemorate the February 1921 uprising against Soviet rule. Demonstrators also protest the actions of the Armenian government in banning the ARF and closing down several leading opposition and independent newspapers. Rally organizers also call for the resignation of the president and blame the ruling government for the wave of political terror and assassinations plaguing Armenia over the last several years.

20-21 February: Armenian interior ministry troops assault a group of protesting journalists conducting a nearly week-long sit-in demonstration in front of the presidential residence. The ongoing demonstration, consisting of employees of fourteen banned opposition and independent news organs, is forcibly broken up by the security police resulting in injuries to several demonstrators as they are beaten by the police. The incident is witnessed by a visiting delegation of Russian parliamentarians from the State Duma, on a fact-finding tour of Armenia.

22-24 February: Special Envoy and former deputy foreign minister Jirair Libaridian arrives in Turkey for participation in a regional conference on security in the Caucasus. The conference includes discussion of conflict resolution in the region, as well as issues of economic cooperation. It is also reported that Libaridian holds meetings with Turkish foreign ministry officials to discuss improvements in Turkish-Armenian relations. Meetings are also held with the Turkish president and prime minister. Although Turkey formally recognized Armenia's independence in December 1991, Turkey has not extended formal diplomatic relations with Armenia.

27 February: In a press conference to report on his meetings with Turkish officials, Jirair Libaridian states that Turkey has softened its stand on improving relations with Armenia. Specifically, he cites the Turkish willingness to unlink its relations with Armenia from the Karabagh

conflict and instead to demand Armenian approval of a Turkish military role in the international peacekeeping force planned for deployment to the region by the OSCE.

2 March: Azeri artillery units launch attacks against Armenian population centers in Armenia's eastern Krasnoselsk district. Most of the damage remains limited to the village of Vahan. The Armenian border troops in the area refrain from returning fire in an effort to adhere to the informal cease-fire in effect for the most part of the past year.

3 March: The World Bank announces a new 35-year low interest $60 million loan package for Armenia, focusing on the development of Armenia's key export industries. The loan also offers assistance to ensure the fledgling social security element of the Armenian budget. The role of the World Bank in promoting the social welfare is even more important as the government announces that expenditures for the health care sector will be severely cut, with only $30 million in allocated resources from the annual budget, a decrease from the proposed level of $70 million in aid. A World Bank delegation is also scheduled to meet with Armenian officials to discuss further work in developing the Armenian infrastructure.

3 March: A mass rally organized by the National Coalition Alliance, a political grouping of several leading opposition parties, is held in Yerevan. The rally, comprising an estimated 30-40,000 participants, demands the resignation of the president and issues sharp condemnations of the government's decree banning opposition press and suspending the activities of the largest opposition party, the Armenian Revolutionary Federation. Rally organizers also report that interior ministry officials blocked several busloads of participants, who were traveling from their homes in the Ardashat district and the Araratian valley, from reaching the Yerevan rally. The protest rally is the latest of several such demonstrations organized by the National Coalition Alliance.

5 March: Armenian Prime Minister Hrant Bagratian visits the southern town of Meghri to inspect the work underway to construct a transport bridge and trade facility spanning the Arax river connecting Armenia to Iran.

10 March: Following its regional convention, the Armenian Revolutionary Federation of Karabagh issues a statement which "calls upon all Armenians to strengthen national harmony, turning their efforts to help the people of Artsakh and Armenia, strengthen Armenia's statehood and to gain international recognition for the independence of the Nagorno-Karabakh Republic."

12 March: Armenian President Ter Petrosian and Turkish President Suleyman Demirel meet in Copenhagen during a United Nations world summit on social development. The two leaders discuss the possibility of constructing an oil pipeline across Armenia to transport Azeri oil to Turkish port facilities on the Mediterranean Sea.

13 March: In a heated session of the parliament, deputy Jemma Ajanian moves to call for a formal vote of no confidence in acting Education Minister Ashot Bleyan's performance in the wake of his refusal to commemorate the 80th anniversary of the Armenian Genocide in the school system. The decision by Minister Bleyan has been met with harsh criticism, particularly from Armenia's leading writers and intellectuals including the poet Sylva Gabudikian. Bleyan has also proposed that the state only be responsible for assuming a child's tuition through the 8th grade.

15 March: In a report to the parliament, Prime Minister Hrant Bagratian comments on the course of economic reform underway in Armenia. According to figures revealed in the report, Armenia's industrial production increased by 4.3 percent last year and continues to offer signs of further increases. During 1994, real income increased by 22 percent, offsetting an increase of prices by 18 percent. Unemployment statistics, though unreliable due to inconsistencies in their reporting, declined from a national level of 6.3 percent to 5.8 percent for last year. Progress in the Armenian privatization program is also reported as privatization vouchers have been distributed to over 90 percent of the population.

15 March: The Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) convenes a meeting of its working group on Karabagh in Vienna to review the ongoing mediation process underway. A later follow-up meeting scheduled for Stockholm from March 20-24 is canceled, however, after Azerbaijan refused to recognize the Karabagh delegation at the talks.

16 March: Meeting in Moscow, Armenian President Levon Ter Petrosian and Russian President Boris Yeltsin formally approve a bilateral agreement allowing the Russian military to lease a military base in Armenia for a period of twenty-five years. The Russian base, in Armenia's northern city of Kumri, is the second such outpost beyond Russia's borders. Georgia maintains a similar agreement with Russia, based on a treaty signed a year and a half ago.

16 March: The Armenian government issues an objection to the United Nations organizing committee for the U.N. Fourth World Conference on Women scheduled to convene in Beijing in September. The Armenian government's objection centers around the planned participation of the international non-profit, non-governmental organization, the Armenian Relief Society. The Ter Petrosian government cites ties between the humanitarian group with the banned opposition political party, the Armenian Revolutionary Federation. The Armenian Relief Society, enjoying a long record of humanitarian service to the Armenian people and having recently been awarded full accreditation at the recent United Nations Social Development Summit in Copenhagen, overcomes the objection and is accepted by the UN officials for the upcoming summit.

30 March: According to a Nagorno Karabagh government official, recent statements by Azerbaijani President Aliyev reveal Azerbaijan's determination to settle the conflict militarily rather than at the negotiating table. Vassili Atajanian, senior advisor to the parliament chairman, stresses Nagorno Karabagh's unwavering position of continuing talks aimed at a peaceful resolution. Meanwhile, Vafa Guluzade, Azerbaijan's state advisor on foreign policy, cites Karabagh's election of Kocharian as president and their insistence to be recognized as a party to the conflict as the two main factors impeding negotiations.

◆

ԱՐՑԱԽԵԱՆ ՇԱՆԹ

«Քո վաղուան յաղթանակի եւ պարտութեան միջեւ հայ ժողովուրդի լինել-չլինելու հարցը կայ, հայ երիտասարդութիւն»։

Գ. ՆԺԴԵՀ

Մեր Զուլհանեանի նահատակութեան յիշատակին

... Մառախլապատ լեռներու հորիզոնէն
անդին երկարածգուող յոյսի ձիգ աղեղներ
անարդարութեան առաստաղէն ճօճանակ
կախուած, կը սաստէին Աստուածներ։ Շանթակալ

բազուկներու արմատացած պրկումներու
շարժերը կը թնդացնէին անտարբերութեան
նախիրը, անհոգութեան արտերուն վրայ
պարարտուող, ազատութեան մեհեանի հուլայով

պարոյրներու պոռթկումները, նարօտ՝ ռազմիկի
լուսաճաճանչ ճակատին, ըմբոստութեան
հրաբուխը շանթահարուած էր. Ղարաբաղ
բանդած էր լռութեան պատը։ Արցախցիի

հնչեցուցած ահազանգը, եղաւ մրրկազանգ.
ազատութեան շողեր կը խաւարէին ստրկութեան
բաժակը. Սումգայիթի ամէն մէկ
նահատակ դարձաւ աթոմական ուժգնութեամբ
ուժանակ ու ականահարեց... հանրային
կարծիքը։ 65 տարիներ անարդարութեան

շղթաներով շղթայազերծուած հոգիներ կը
մխային։ Ըմբոստութեան հրաբուխի փսխած
լաւան կը հոգելլկէ հայութենէ պարպուած
էութիւններ, զարթօնքի կոչնակի ուժգնու-
թեամբ-յեղափոխութեան ղողանջ-ամպրոպային
հոնդիւններ (ցոյց-նահատակութիւն) կուգային
փաստելու որ հայը թանգարանի իր

չէ այնքան ժամանակ որ հայ մայրը գիտէ
իր ձեռքով սնած զաւակը նետել
յեղափոխութեան բուրայի բոցերուն, զգալու
հայօրէն ապրելու հրամայականը։ Կոուածաղիկ
դարձած Ղարաբաղը, եղաւ միասնականութեան
զօրութեամբ պայթած ական

պահանջատիրութեան պանգամ. պոռթկացող,
հակառակ 73 տարիներու թաւալումին, 1,5 միլիոնի
ճեռներումը ցնցած էր մէկ միլիոնի
հայազգացումը, «Ղարաբաղը մերն է» բացագանչեր

կ'ահաբեկէին միջազգային ատեաններու դռներու
ականջները։ Յարդգողի ճամբէն կաթկթած
ըմբոստութեան աւիշը սերմնացանին
բրտինքով ծլարձակուած էր, երկաթէ վարագոյրը

շանթահարուած 1500 արիւնով շաղախուած Սում-
կայիթի հողը ինքնին եկաւ փաստելու որ

թուրքը թուրք է իր աղտոտութեան տակ
թաղուած երկնասլաց բոուցնքներ, սփիւռք է

հայրենիք - կը սպառնային աշխարհին թէ
իրենք գիտեն կարմիր ազատութեան դուռը ծեծել
նոյնիսկ արիւնաթաթախ ձեռքերով։ Երբ
Լիզպոնի մէջ մոխրացած հինգ երիտասարդ-
ներ «գերագոյն զոհաբերութեան վկաները»
եղան, անդին Արցախեան դատի նահատակները
եղան
միասնականութեան ապացոյց. խաչքար
կերտող ժողովուրդի զաւակներ՝ շատ լաւ
գիտեն ըմբոստութեան արուեստը։ Անարդարու-

թեան մագիլներով բանտարկուած երակներ
կ'արիւնէին - վառոդածարաւ հոգիներ մոռցած
չէին վառոդի քմպարանքն ու գալա-

ռումը - սփիւռքեան մեր գոյատեւումը
լաւագոյն փաստն էր հայութեան ապրելու
կամքին. իր երիտասարդութիւն սփիւռք

կոչուած խաժամուժին մէջ շատ տալիք
ունինք հայ պատմութեան, յեղափո-
խութեան քան եղափոխութեան

Զինեալ պայքարը եթէ խթանիչ ուժը
եղաւ երիտասարդութեան գոյատեւելու

տեսլականին, բանդելով լռութեան պատը
անդին՝ անտարբերութեան պատը կը մնայ
կիսափուլ արդար բոուցքներու առողջ

ու խորտակիչ կոուփներու կարօտ։

ՇԱՆԹ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Սիմոն Չաւարեան մասնաճիւղ
Թորոնթօ

Մառախլապատ.- Foggy, misty
Ճօճանակ.- Pendulum
Ամպրոպ.- Storm, tempest
Քուրայ.- Crucible, melting-pot
Յարդգողի ճամբայ.- Milky Way
Երկնասլաց.- Fervent
Մագիլ.- Claw, paw
Գալարում.- Twist, rolling up
Խաժամուժ.- Vulgar,
Խթան.- Spur, goad
Կոուփ.- Fist

ՀԱՅԸ ԿԵԱՆՔԻ

Մենք, Սփիւռքի մէջ խեղճ ու կրակ
Օրար ազգի տիրապետութեան տակ,
Արարատ լեռ, Սուրբ Էջմիածին
Մօտ են միշտ Մօր խոր սրտին:

Ինչպէս մայր մը իր զաւկին, հայութիւնս չեմ լքեր
Անոյշ ջուրը Սեւանայի, անվերջ շքեղ Արագած լեռ,
Հացը ուտեմ իմ մայր երկրի, նոյնիսկ մէկ պատառ
Եթէ մեռնիմ, հողը անցնիմ, այդ կը բաւէ ինծի համար:

Երբամ Հայաստան արիւն թափեմ, շնչեմ օդը քաջերուն,
Դառնամ անվախ ազգի մատաղ, միանամ մեր սուրբ երկրին
Ուտենք հացը, խմենք գինին, հաղորդութիւն սուրբ ազգին
Եթէ սիրտս սուրը խոցեն, հոգիս աւանդեմ Հայաստանին:

ՐԱՖՖԻ ՃԱՊՐԱՅԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ, Թորոնթօ

Արդեօք հայաստանցի՛ն ինչ է ասում

Երբ սփիւռքահայերը կը ճամբորդեն Հայաստան, ընդհանրապէս իրենց տպաւորութիւնների եւ փորձառութիւնների մասին կը լսենք. բայց միայն իրենց տեսակէտներից կը լսենք: Ես բախտաւորութիւնը ունեցայ իմ այցելութեան մասին մի յօդուած գրելու անցեալ ամսուայ »Արծիւ« թերթի մէջ: Այս գրութեան մէջ ուզում եմ ներկայացնել որոշ հայաստանցիների մտածմունքներ զանազան նիւթերի մասին:

Տարբեր անձնաւորութիւններ հանդիպեցի եւ առիթը ունեցայ, որ որոշ չափով հասկանամ իրենց մտածմունքները: Կ'ուզեմ այն հայ գիւղացիներից գրեմ, որոնց ծանօթացայ Մադրասա գիւղի մէջ, Աշտարակի շրջան: Զաւէն անունով մէկին հանդիպեցի, որ երեք զաւակ ունէր եւ այդ գիւղի մէջ կը բնակէր: Իր տղաները ծառայում էին Հ.Հ. բանակի մէջ եւ ինքն էլ շատ կայուն գտնուեց, երբ որ հետեւեալը արտայայտեց. »Եթէ դաժան, դժուար վիճակ լինի, ես եօթանասուն տարեկան եմ, ես էլ զէնք կը վերցնեմ...«: Այս հայրիկը եօթանասուն տարեկան է, եւ կարող էի ազգային եւ հայրենասիրական կրակը տեսնել իր աչքերի մէջ:

Մի ուրիշ ընտանիքի հետ ծանօթացայ որ Ադրբէյջանի գաղթական էին: Ընտանիքի հայրը աւելի երիտասարդ էր միւսից եւ մտածելակերպի տարբերութիւնը պարզօրէն նկատելի էր: Ցաւօք սրտի, շատ անյոյս էր. բաւական հասկանալի է այս հոգեկան դժուարութիւնը՝ ամէն ինչ բաց են թողել, լինի գործ, ապրանք, կամ տուն որպէսզի իրենց կեանքները փրկեն չար թշնամու ձեռքից: Այս մարդուն փորձեցի համոզել, որ ապագայում կը բարելաւուի վիճակը, բայց չէր համոզուում. ի շնորհիւ մեր դարաւոր թշնամուն...

Հաճոյք ունեցայ, որ մի ուրիշ ընտանիքի հետ ծանօթանայի: Երեւանցի էին. ընտանիքի հայրը կամաւոր գինուոր, իր կինը եւ մայրը նոյնպէս շատ ամուր էին: Այս ֆիդայիի մայրը իր զաւակի պէս անսպառ կամքով մէկն էր: Կը պատմեր որ ինչքան դժուար է իր տղային թոյլ տալ գնայ մարտի դաշտ, բայց համոզուած էր որ այդ ազգային պարտականութիւն է: Ես այդքան բարձր հոգեկան զորեղութիւն չէի տեսնել:

Եւ մարդկութիւնը զարմանում է թէ այս փոքր ազգը ո՞նց է դիմանում եւ գոյատեւում: Եթէ մեր լեռնաշխարհի նման պինդ քոյրեր եւ եղբայրներ չունենայինք, միթէ կարելի կը լինէ՞ր ապրել: »Քիչ ենք, բայց մեզ հայ են ասում...« Անմոռանալի մի տող է մեր բանաստեղծներից որ պիտի գործի դնենք: Որովհետեւ քիչ ենք՝ պիտի մեր հայացքը ուղղենք դէպի հայրենիք, որ պահենք իրար, եւ տեսնենք ո՛չ միայն գոյատեւող հայրենիք, այլեւս ծաղկող հայրենիք...

Արնօ Ղարախանեան
Սիմոն Զաւարեան Մասնաճիւղ, Թորոնթօ

All people with Armenian background, everytime you put foot in the Armenian community center, throw a glance to the picture on your right and remember...

Our vow to Ararat

Lands grown one on top of the other
Hanging by a frame
Representing my history: the land of my father
All its wilderness now tamed.

It stands alone with only a vague reflection in the background
It showed off strength in the prison of our past
And even though once it bore wounds unbound
The personification of our heroes he will make last.

Hung on a wall not simple in the least
For might is hidden on the side of the East
The Armenian Church supports this painting
That stands still...anticipating...

... Waiting for the day
Where after blood has run through its rushing rivers
Proud words will be spoken in every way
Expressing the answers forever beheld in our prayers.

I am here, obsessed,
In a world stoned with money as its drug
Gazing at your breathtaking crest
Knowing that your royal crown can only be melt by your Mother tongue's hug.

Why this sadness in your stare
You're only on the other side of Nowhere
You wait to be rescued «unhumper»
But all we have to offer you now is an abundance of «ser»

EMILY DUBONCHER (94/12/06)

Ակումբը՝ հաւաքոյթի վայր

Ակումբը... առաջին գաղափարը, որ կը ծագի մտքիս մէջ ժողովներն են: Սակայն, Հայ կեդրոնը թէեւ ժողովավայր մըն է, բայց միաժամանակ հաւաքոյթի վայր մըն է, ուր պիտի հաւաքուին երիտասարդները: Մի քանի անգամ պիտի քալեն անցքերէն, նշմարելով փակ ժողովասենեակներու դռները եւ բնականաբար պիտի ծանծրանան ու պիտի դիմեն դուրսի աշխարհին: Թերեւս ոմանց համար այս հարցը ծիծաղելի կը թուի, բայց խորքին մէջ շատ մեծ մտահոգութիւն մը կը ներկայացնէ: Հետզհետէ մեր ակումբը կը պարպուի երիտասարդութենէ:

Արդեօք կրնա՞նք լուծում մը գտնել այս հարցին. կարծեմ թէ շատ պարզ է: Դուրսի աշխարհի ի՞նչն է, որ կը քաշէ մեր երիտասարդութիւնը՝ "cinema"ն, խաղե՞րը, "disco"-ի սրահնե՞րը, եւ այլն: Ըստ ինծի, կարելիութեան սահմաններէն ներս, կրնանք որոշ չափով նման մթնոլորտ մը ստեղծել մեր ակումբէն ներս: Կարելի է սենեակ մը յատկացնել երիտասարդութեան, ուր զետեղուած են զանազան խաղեր, հեռատեսիլ մը, եւայլն: Կարելի է նաեւ յատուկ ծեռնարկներ կամ երեկոներ կազմակերպել երիտասարդներու համար: Այս ձեւով, հայ երիտասարդը կարիքը չզգար դուրսի աշխարհին դիմելու: Կրնայ ակումբ գալ եւ այս հաւաքոյթի սրահէն ներս գտնել ուրախ մթնոլորտ մը: Միաժամանակ, երիտասարդը կը մնայ հայկական շրջանակէն ներս եւ կը սկսի հետաքրքուիլ ակումբի զանազան միութիւններով:

Այս տեսարանը շատ հաճելի կը թուի եւ անշուշտ շատ ալ փափաքելի, բայց զուրկ չէ դժուարութենէ: Շատ յայտնի է բոլորիս, թէ մեր ակումբը, գաղութի թիւին համաձայն, ընդարձակ չէ եւ թէ դժուարութեամբ կարելի է սենեակ մը գտնել ու վերածել զայն զբօսավայրի: Ըստ ինծի, եթէ կրնանք իւրաքանչիւր միութեան սենեակ մը տրամադրել իբր ժողովավայր, կրնանք այս հարցին ալ լուծում մը գտնել: Աւելի ճիշդը՝ ոչ թէ «կրնանք», այլ պէ՛տք է լուծում մը գտնենք:

Ամենուրեք մտահոգութիւններ կ'ինացուին ապագայ սերունդի վիճակին մասին: Միեւնոյն դէմքերն են որոնք կը գործեն եւ սխալ է որ այս փոքրամասնութեամբ բաւարարուինք: Ակումբի միութիւններէն մեծամասնութիւնը անդամարշաւի կը կարօտի: Առաջին քայլը պէտք է ըլլայ հայ երիտասարդութիւնը ներգրաւել ակումբէն ներս:

Կ'առաջարկեմ որ ժամ առաջ յանձնախումբ մը կազմուի այս հարցով զբաղելու համար: Այս առաջարկը արդէն եղած է բազում անգամներ: Այլեւս պէտք է գործադրուի, որովհետեւ իւրաքանչիւր օր հայ երիտասարդ մը կը կորսնցնենք ի նպաստ օտար աշխարհին:

Ձեր կռնակները մի՛ դարձնէք հայ երիտասարդութեան, ապագայի սերունդին:

Արմինէ Եաղճեան
Լեւոն Շանթ Մասնաճիւղ, Մոնթրէալ

LA LANGUE:

Une arme à double tranchant

La notion de langue est utilisée pour s'identifier à un peuple où à une communauté donnée. Dans un monde où tant de vagues multiethniques se frappent, il faut avant tout conserver sa langue pour survivre en tant que peuple, en tant que nation. Le poète Moushegh Ishkhan croit que la langue arménienne est "le foyer de chaque arménien". Ceci s'applique à tous les peuples. Or, lorsqu'une langue est l'objet de valeur d'une communauté, elle subit les attaques d'une autre.

La langue, avant tout, est un outil de communication. Elle nous permet d'exprimer nos idées et de nous ouvrir au monde. Cependant, la langue devient très puissante lorsqu'elle unit tout un peuple, toute une nation. La langue permet de s'identifier et de connaître ses ancêtres.

Les grandes nations oublient souvent la force d'une voix. Ce sont les petites qui apprécient les forces qu'exerce une langue. Sans elle, leur peuples n'existeraient plus. Pour les minorités ethniques, la langue devient source d'espoir et une richesse incomparable. Seule la langue unit les quatre millions d'arméniens éparpillés dans dans le monde à la mère patrie qu'est l'Arménie. La poétesse Sylva Gaboudiguian décrit ce fait si bien: "Même si tu oublie ta mère, n'oublie pas ta langue maternelle".

La langue d'un peuple représente aussi son histoire, ses coutumes, sa vie.

Chaque pays adopte ses propres lois linguistiques.

La législation linguistique est très sévère en Turquie, même si en 1923, par le traité de Lausanne, elle devient la Turquie moderne. La Turquie est l'un des pays où il est le plus difficile à vivre pour les minorités ethniques. Elle règle le problème linguistique en forçant ses minorités à l'assimilation.

On compte aujourd'hui 12 millions de kurdes en Turquie, ce qui représente 21% de la population. Les kurdes sont poursuivis partout où ils vivent. Ils sont égaux devant la loi en Arménie seulement. Ironiquement, les Arméniens et les kurdes étaient des ennemis pendant longtemps. Leur patrie, le Kurdistan, étant partagée enter plusieurs pays, La seule richesse patrimoniale des kurdes est leur langue: le kurde. Leur langue sert de défense contre leurs ennemis. À leurs côtés, 60 000 Arméniens vivent aussi en Turquie, eux aussi forcés à l'assimilation. La langue arménienne, comme les langues minoritaires, est réservée au foyer et à l'église. Malgré celà, ces peuples parlent leurs langues avec fierté et montrent beaucoup de courage et de bravoure parce qu'ils refusent de se laisser vaincre.

Généralement, dans un pays ou diverses langues s'entrecroisent, une langue devient supérieure à une autre, nécessairement. L'objet de valeur des uns devient opprimé par les autres.

La langue de promotion devient souvent la langue utilisée par l'élite. Comme nous l'avons mentionné, la langue est la richesse d'un peuple. Donc, il faut avant tout respecter cette langue. Or, les pays qui se sentent menacés obligent aux minorités une langue autre que leur langue maternelle. Cela démontre, en effet, la faiblesse du gouvernement. Toutes les langues ont le droit de vivre et de continuer leur existence. Beaucoup de pays veulent sauvegarder leur langue et leur culture en dévalorisant une autre langue. Ces pays peuvent être grands en superficie, mais petits en caractère!

La langue est avant tout la fierté du peuple. Tant qu'elle existe, le peuple survivra. En Turquie, ce ne sont pas les minorités ethniques qui ont un problème psychologique mais bien le gouvernement turc. Il est assimilateur et raciste.

Les minorités n'ont aucun droit de promouvoir leur langues. Les Turcs sont si enfouis dans leur idée de Panturquisme, qu'ils ne voient autre chose. Or, les seuls obstacles à la réalisation de ce reve ont été les arméniens. Entre 1909 et 1923, plus de 2 milions d'arméniens ont été massacrés par le gouvernement turc. Toutefois, ce génocide a échoué: le peuple arménien continue à vivre et à utiliser sa langue.

Aujourd'hui des kurdes et des arméniens vivent en Turquie. Or, les poursuites contre ces peuples n'ont pas cessé. Les lois sont tres strictes:

"Aucune langue interdite par la loi ne peut être utilisée pour exprimer et diffuser des opinions [...]"
(art. 26)

Non seulement les turcs adoptent des lois aussi controversés, ils attaquent aussi continuellement les foyers, les commerces, les églises et les cimetières arméniens, tandis que le gouvernement prêche l'égalite devant la loi. Il est insensé, mais des pays aussi civilisés que le Canada ou les Etats-Unis se sont alliés à une telle meurtrière qu'est la Turquie.

Evidemment, la langue est une arme à double tranchant. Elle est cependant un outil plutôt positif. La langue est la richesse du peuple. C'est la langue qui nous rattache à notre passé. Meme si elle est dévalorisée et menacée, il ne faut jamais se laisser vaincre. Parle ta langue maternelle jusqu'à ton dernier souffle!

Sonia Parseghian
Chapitre Lévon Shant, Montréal

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

Քունը եւ իր հրաշալիքները

Քունը կարեւոր է ձեր առողջութեան համար: Գեղեցկագիտական ոչ մէկ միջոցառում կրնայ անոր բացակայութիւնը կամ պակասը գոցել: Հակառակ անոր մեծ կարեւորութեան, քունը կը մնայ կեանքի մեծագոյն խորհուրդներէն մէկը: Քունին պակասը կրնայ պատճառ հանդիսանալ զգայախաբութիւններու եւ անձնաւորութեան փոփոխութիւններու եւ քունէն զրկուիլը կրնայ շատ տառապալից ըլլալ:

Կը թուի թէ, մեզմէ իւրաքանչիւրը քունի անհատական կարիքը ունի. պէտք է յարգենք քունի կանոնաւոր ժամերը, ապահովենք օդափոխուած սենեակ մը՝ հանգստաւէտ անկողինով: Կարգ մը դժուարամարս կերակուրներ զանց պէտք է առնել ընթրիքի մը սննդականոնէն:

Քունի գիշերային ժամերը կը տարբերին 5-էն 10 ժամերու միջեւ: Միջինը 7 ժամ է: Բնակչութեան միայն երկու առ հարիւրը 5 ժամ քունով կը բաւարարուի:

Աւելի ժամեր քնանալը լաւ չէ եւ շատ ուշ քնանալը պատճառ կրնայ ըլլալ, որ արթնցած պահուն թարմացած ըլլալու զգացումը չունենանք: Ընդունուած է որ ցերեկ ատեն երկու պահեր կան, որոնց ընթացքին քնանալու հակամէտ կը դառնանք: Առտուան ժամերուն եւ կանուխ յետմիջօրէին:

Քունի առաջընթացը կ'անցնի մի քանի հանգրուաններէ, որ կը տեւէ մօտ 90 վայրկեան:

Առաջին հանգրուանը կը կոչուի աղջամուղջային շրջան, արթննալու եւ քնանալու միջեւ, երբ ուղեղը կ'արտադրէ անկանոն, արագ ալիքներ: Շնչառութիւնը հանդարտ է եւ արթննալու մտածումները կը սկսին վերածուիլ երազներու: Ասիկա տեսակ մը քուն է, որուն մէջ կ'իյնան մրափողները մէկ կամ երկու վայրկեան, երբ արթննան, կ'ուրանան թէ երբեք քնացած էին:

Երկրորդ հանգրուանին ալիքները աւելի կը մեծնան եւ պայթումներով կը վերածուին ելեկտրական գործունէութեան: Եթէ ձեր կոպերը մէկը մեղմօրէն վերցնէր, պիտի չարթնայիք. ձեր աչքերը այլեւս չեն պատասխաներ գրգիռներու:

Երրորդ հանգրուանին, ուղեղին ալիքները աւելի կ'ընդարձակուին, ու մարմնական պաշտօնները աւելի եւս կը նուազին:

Չորրորդ հանգրուանին խորունկ անգիտակցութեան վիճակ մը կը սկսի, նոյնիսկ հուժկու փոթորիկ մը պիտի չարթնցնէր ձեզ: Այս աստիճանական էջը դէպի մոռացութիւն, ընդհանրապէս աւելի քան մէկ ժամ կը տեւէ:

Ապա կ'անցնինք գործող քունի աստիճանին: Այս շրջանը աշխոյժ երազելու ժամանակն է, որուն ընթացքին երբ յանկարծ արթնաք, կարող էք յիշել երազանքի փոքր մէկ մասը: Երազներ որ կը թուին թէ ժամեր կը տեւեն, իրականութեան մէջ 10 վայրկեան կը տեւէ միայն:

Յամենայնդէպս, քունի ոչ մէկ խանգարում այնքան մտահոգիչ է, որքան քրոնիկ դարձած անքնութիւնը: Բնական կեանքի մէջ անքնութիւնը լուրջ մտահոգութեան հետեւանք է:

Անքնութեան բուժումը դժուար հարց մըն է: Այս ուղղութեամբ գործածուող դեղահատերը երբեմն հակառակ արդիւնք կու տան, իսկ բոլոր պարագաներուն կ'աւելցնեն ձեր կախուածութիւնը անոնցմէ: Եթէ քնանալու գծով հարցեր ունիք, անկողին մտնելէ առաջ տաք ջուրի բաղնիք մը առէք, յետոյ բաժակ մը բուսային թէյ խմեցէք եւ կտոր մը ցորենի հաց կերէք:

Քնանալու ամենէն բնական ձեւն է՝ հանգիստը:

Պատրաստեց՝ ԱՆԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ, Թորոնթօ

Աղջամուղջ.- Twilight, darkness
Գրգիռ.- Stimulus, impetus
Քրոնիկ.- Chronicle

"Blondie"

Վերջերս, Համազգայինի գրադարանը դեգերած պահուս, աչքերս հանդիպեցան, սեղանին վրայ բազմած գիրքերուն կոթնած, Դեղնորակին: Ուզեցի մօտենալ, բայց դեղնորակները նախընտրութիւն մը չէին ինծի համար, պատրաստ չէի նոր արկածախնդրութեան. աւելին, վերջերս երկամսեայ յարաբերութիւնս «գէր սեւուլիկին» հետ շատ լաւ չէր ընթացած (ընդհանրապէս ձանձրացուցիչ ժամեր կանցնէի անոր ներկայութեան) բայց նախազգացումս մղեց որ մօտենամ. իր գունաւորութեան տակ կը զգայի թէ թաքնուած էր իմաստութիւն ու հաճոյք. առի ձեռքս, սկսայ թերթատել. յիշեցի «Հորիզոն»ի մէջ գրախօսական մը իր մասին, բայց տակաւին համոզուած չէի: Ռոստոմին խրախուսանքին վրայ առի հետս տուն տարի եւ ծանօթացուցի ընտանիքիս միւս անդամներուն. ահա ձեզի «Աննա հարսը», ըսի եւ առանձնացայ սենեակս: Հետաքրքրական էջերն էին որ մղեցին եապանճոյի երեւակայութիւնս թափառելու Քեսապի այգիները, համտեսելու ոուպը. սահուն լեզուով մեր ակունքներէն եկող մեզի շատ ծանօթ աւանդութիւններ Գէորգ Աբէլեանի գրիչին շնորհիւ պիտի ներս մտնեն ամէն հայ տունէ ներս: Երանելի օրերու պատմութիւնները «Հազիւ փորերը լեցուած սկսաւ թմբուկով շուրջպարը ու ապա թմբուկը սկսաւ թափօրը առաջնորդել դէպի հարսնցուին տունը»:

Ընդելուզուած պատկերներու յաջորդականութիւնը քեսապցիներու վարք ու փառքի Փարփառ նկարիչն էր: Գիրքին կէսէն անդին Գ. Աբէլեան նկարագրած է Աննա հարսը, որ բախտաւորութիւն պիտի ունենար Ամերիկան տեսնելու, անոր փոխարէն վայելած էր ջարդի ու տեղահանի լիրբ առատաձեռնութիւնը՝ թուրք ոստիկանապետը ճամբու ընթացքին «անոյշ ըրաւ երկու կարմրցուած հաւ, երկու շիշ տնական օղի, այդ բոլորին վրայ գարշահոտ բերանով անոյշ ըրած էր քանի մը կոյս»:

Հետաքրքրական գիրք, երիտասարդներ ձեր պարապ վախտի խաղալիքը ըրէք «Աննա հարսը», գիրքը արմատախիլ եղած մեր սովորութիւններուն՝ հալապիղծ Սփիւռքի քաոսին մէջ մխիթարութիւն ու բալասան...

ՇԱՆԹ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ, Թորոնթօ

Բալասան.- Balsam, balm

It has been said that one of the advantages of beloning to a small ethnic community is that everyone knows everybody else and therefore a family atmosphere always reigns. It has also been said that in such a community, you can kiss your private life good-bye.

A good majority of the Armenian community here has been subjected to or has contributed to petty gossip. I plead guilty to one or two counts of gossipping myself.

There are two types of gossip-mongers. You've got the harmless informant for one (that would be me), and the evil blabber-mouth-from-hell for another. The latter is scorned by most and is the type you want to steer clear of. Here's how to avoid becoming a villain yourself.

A GOSSIP-MONGER'S TEN COMMANDMENTS

1- **Thou shalt never invent gossip**

Fabrication or falsified accounts tend to backfire on you, especially if they've originated out of jealousy or spite.

When eavesdropping, always make sure you've got your information right. If you're not certain you've heard correctly, keep your mouth shut- you'll hear about it soon enough.

2-**thou shalt always cover your tracks**

It would be wise to start off your account with "Oh, do you know what I heard?" (nonchalantly) instead of "Guess what so-and-so told me the other day!". This trick makes your listener believe that everyone has already heard about it and so your name probably won't be mentioned when the story is repeated.

3-**Thou shalt plead innocence**

This is a commandment to follow after you've screwed up.

When confronted by a victim, always DENY EVERYTHING! Act like you don't know what he/she is talking about, no matter how much they insist. Try to think of someone who shares your name and blame it on that person ("Maybe it was ....., are you sure you heard my last name? Someone must be mistaken, I wasn't even aware that anything like that had happened.")

This method can also be applied by the "gossippee".

When confronted by a friend about rumours concerning yourself, your best reaction would be: "Yeah, right! (Burst of laughter, sudden straight face) What! are you serious? (Start laughing again) Oh god, where do these people get their stories?!? They kill me! Ha ha ha ha . . . " Even if your reaction doesn't convince people, it will definitely plant that little seed of doubt.

4-**Thou shalt set limits**

Try to control yourself. Too much gossipping can lead to a reputation which you want to avoid at all cost. A reputation can get you a nickname like "ghanana" or connie chung. Need I say more?

5-**Thou shalt not be wicked**

Gossip may be entertaining to those engaging in it, but it can be devastating to those affected by it. Stick to the harmless news and NEVER reveal confidential information. Use your logic; if you know someone is going to be hurt by somthing you say, then just don't say it.

6-**Thou shalt not repeat what you hear from family**

Frequently, gossip at home originates from the mother and sometimes even from the father. Information from parental sources should not be taken at face value as parents tend to embellish.

7-**Thou shalt watch over your shoulder at all times**

Always make sure there are no relatives or close friends of the "gossippee" around when you dish the dirt. Many amateurs get caught with a foot in their mouths because of imprudence.

8-**Thou shalt not criticize**

Always stick to the facts. Giving personal opinions and especially criticizing can land you into a lot of trouble. One of your audience may know something about you in a similar situation and might turn it around and humiliate you.

9-**Thou shalt not gossip with the opposite sex**

SPECIAL NOTE TO THE GIRLS:

Men are not "gossippers" by nature, therefore are more prone to messing up than women who have a natural knack for story telling. A man might not consider certain information important and might unitentionally divulge a juicy tidbit. Armenian men especially do not want to be involved in such situations and will immediately point the finger to the original source (that would be you). And then you're done for.

And finally,

10-**Thou shalt strive to quit**

Gossipping can be addictive and is definitely hazardous to your social life. Gossipping is the major cause of strife and heartache among Armenian youth and second-hand gossip (that which is overheard by innocent bystanders) may be harmful to the ears. Gossipping can kill you (not literally).

ARPIE AJEMIAN
Pegor Ashod Chapter
Laval

ԲԱՆԱԿՈՒՄ

Անագորոյն անդոհական անհոգութիւնը
իր շրջանակին չէր հասկցած: Հարց մը

որ կը ճանկռտէր ուղեղին ջիղերը:
Բնատիպ իտէալն էր սփիւռք խառնի-

ճաղանցը տեսնել խառնին այլ դառնայ:
ազատատենչ արծիւ, ճերմակ ջարդը

իր աւերը կը գործէր ու հայ
մշակոյթն ու լեզուն աւար կ'երթար

օտար մշակոյթներու լաբիւրինթոսին:
Պոռթկում ելուզակ աւագանիին

որոնք նպարավաճառի շահերով
զբաղած Հայ Դատ կը ծէծէին...

... խումբը որոշուած օրը կը հասնէր
բանակատեղի. միգապատ լեռներու ան-

դորրութիւնը կը լլկէր իրենց ոտնաձայնը
կը մագլցէին քարքարոտ արահետներէ

հասնելու նախապէս նշդուած
բանակատեղին: Լեռնագնացութեան

բարդոյթը կու գային աւելցնել օրերու
անքնութիւնն ու իրենց շալակին

նետած պայուսակներու ծանրութիւնը:
Բանակատեղին ռազմագիտական դիրք մը

կը ներկայացնէր, լերան լանջին
իբր լանջապնակ պաշտպանելու
իբր ապաստան փնտռող բոլոր

ազատատենչերու, բարձրադիրք, որը
ինքնին
կը նայէր մղոններ անդին գտնուող

ազերիական մէկ բանակատեղի պահեստա-
նոցին: Հոն էր իրենց թիրախը: Պէտք

էր որ արեւագալէն առաջ մահաբեր
հարուածով թշնամիին մահազդ կարդայ

ու պահակատեղին դառնար մահաբեմ:
Այդ նոյն պահակատեղիի անդամներն

էին որ շաբաթ մը առաջ մօտակայ
մէկ գիւղի վրայ յարձակած էին

ու հայ կեանքերու մահագոյժը
հասած էր ամենուրեք: Որոշումը

առնուած էր ու ֆետայական այս
հնգեակը հակահարուածի պիտի

անցնէր...
Զորսը կը բնանային իսկ Վաչէ
վրանին մօտակայ կայք
հաստատած էր ժայռակոյտի մը վրայ

հսկելով անտառային լռութիւնը,
հրադադարի շնորհած առաւելութիւն:

Սէգ նայուածքը սեւեռած
Լուսաւորչի կանթեղին, երիտասարդ

երեւակայութեան թռիչք տուած էր:
Որոշումը առնուած էր: Նախագիծը

պատրաստուած: Իսկ իրենք մահուան
գնով իսկ ուխտած էին հայ արեան

կանչին բալասան ըլլալ:
Ռազմավարութեան այս յաջողութե-

նէն կախեալ էր շրջանի ժողո-
վուրդի անդորրութիւնը. անդուլ կեղեք-

ուող ժողովուրդի վրէժի ընծայ:
Ամիսներ առաջ հեռացած էր

ընտանիքէն միանալու ազատագրական
պայքարի փաղանգին: Ուղեղի բջիջներ

յիշողութեան պատերներ դուրս կը
նետէր: Յիշեց մօտիկ անցեալի ուրախ

ու տխուր դէպքեր, յիշեց պատա-
նեկանի բանակումները, բաղդատեց,

զգաց որ այս բանակումի վերջա-
ւորութեան՝ տունդարձի արարողութիւն

չկար, այս բանակումի վերջա-
ւորութեան իր հարազատ ժողովուրդի

ճակատագիրը պիտի դրսեւորուէր:
Վահագնի ընթրիքը չհաւնած ստա-

մոքսը տակաւին կը պայքարէր, իսկ

ժամանակը մաս կը կազմէր իր
հոգեկան պայքարին: Նոյնիսկ լուսինն

չէր ուզած ականատես դառնալ իրեն:
Մարտիրոսացումին ու հեռացած անհրա-

պոյր հորիզոնէն: Ժամացոյցին նայեցաւ
պէտք էր որ բոլորը արթնցնէր

սրբազան գործի պատրաստութեան,
յեղափոխութեան սուրբ գործը տակաւին

կարօտ էր մարդկային ճնշներումին...
... խումբը պատրաստ կը սպասէ:

Նահատակներու օրհներգին...

ՇԱՆԹ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ
Թորոնթօ

Անագորոյն.- Cruel, merciless
Ելուզակ.- Robber, pirate
Աւագանին.- Assembly of lords
Անդորրութիւն.- Tranquility, calmness
Լլկել.- To lore, to ravish
Արահետներ.- Paths, tracks
Լանջապանակ.- Breastplate
Անդուլ.- Unceasing, continual
Կեղեքել.- To exploit, to overtask
Ընծայ.- Gift, offering

FACING THE FUTURE
in the nineties

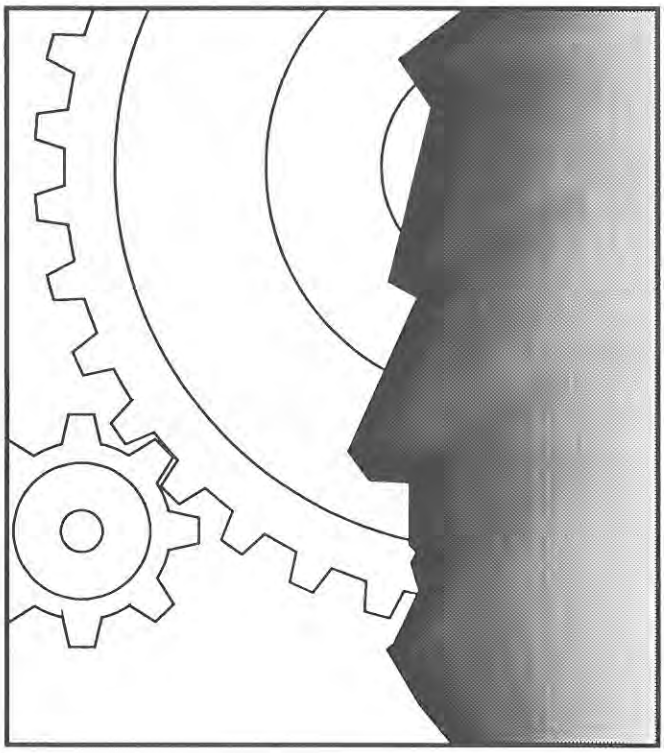

As we get older, we tend to think more about our future and what our destiny will be like. No one knows! We are the only ones that can and will mold our future.

There are so many problems preoccupying our youth, that it is very hard to find yourself out there. With recession, unemployement, homosexuality and aids, you don't know where to turn.

These hard times have caused many young people to deviate from the path. But can we blame them? The society is at fault. On one hand, adults say that they need fresh new talent and on the other, they say that we are too young to understand anything. Well, which one is it?

Youth is that period in life when you are free and you dream about reaching the stars and stealing them. And this is what makes young people very ambitious. They want to build a better life than their parents had. But sometimes, being too ambitious can be bad for your health. Because if you dream too high you might end up not having it all and feeling like a failure. You always have to be satisfied with what you have.

Being young is great! Everyone wants to be young again. We all hear about the good old days. But the youth our parents had,was much better than the one we have now. Yes, we have fun, but there's more to life than that. Things have become so complicated now. There are so many things to worry about: safe sex, S.T.D.'s, A.I.D.S, they're always there.

Statistics say that 60% of teenagers have sex before graduating high school. Some of them start as early as thirteen! And what kind of youth is that? If we experience now, to what will we look forward to in the future? And this is not helping the fight against A.I.D.S.. Young people are not careful enough. They think they're invincible. But A.I.D.S. strikes with no discrimination.And this frightens me. What's going to happen to us?

Everytime I think of being young,I think of rock n' roll. Those were the days! Sometimes, I wish I could live my youth in the 50's, but we know that it can't happen.

When my parents talk about their youth, for some strange reason, I picture them doing the twist, having fun and not worrying about the future. Well, we can't go back, all we can do is, hope for the best.

Young people need the help of adults. Because, let's face it, it's an adult world out there. Adults now should make the world into a better place, so that young people get the bright future that they deserve.

An anonymous member
of "Levon Shant" chapter, Montreal

Suicide
THE EPIDEMIC

Suicide has always been a touchy issue to discuss. We know this because of the reaction some have towards others that have experienced this truly sad reality. I've already seen the reaction of my own family towards this "taboo topic" so I'm probably well placed to show concern. Sure, people like to stay away from debating on this issue but nonetheless it remains an actual problem that- although impossible to abolish totally- can still be discussed, and through mutual understanding at least "controlled".

I say "controlled" because the statistics are high but they could be lowered. Without getting into numbers and percentages that are not always accurate and can sometimes mislead, it is obvious that the suicide rate among working adults is the highest for psychologists and psychiatrists by the way. Without intending to sound ironic "So who says they have an answer for everything?"

But I want to attract your attention towards the teen suicide phenomena that has always been a problem, but since the past decade has quickly escalated. First, let us ask ourselves: "why do they commit suicide?" The answer to that question is veritably complex. Some obvious reasons are: Family problems, pressure to do well in school and overcome barriers that society has placed in our path, fear of failure, feeling of not being cared for, loved, problems that appear too immense solve etc...

In fact, most of the time, problems that should be very simple to work out, appear bigger than they really are. We can also blame the media and television forportraying suicide as the only or the EASY way out. For example, a few years ago, a man published a "guide to suicide" that explained in a number of easy steps the way to end your life, "satisfaction guaranteed." According to the human rights law protecting freedom of speech, this book could not be banned on the market. Of course adults can make their own decisions concerning the actions they undertake, but a young kid with a lot of problems will think that his options are narrowed down to taking the next exit off the "off ramp." There is also the headline making news of Nirvana lead singer Kurt Cobain's recent suicide that has supposedly lead young children to do the same because of their admiration towards their idol. I agree that stars should effectively set a certain example for the younger fans, but again where freedom of speech is concerned there is not much we can do. Of course it is much easier to blame the artist for having set the wrong example then to look at ourselves and discover the real reasons surrounding "the incident."

Please do not think that I am in any way protecting or defending the careless actions of the artists against the parents, and that I'm condemning the latters for pointing fingers rather than assuming responsibility for their childrens' actions. Maybe the problem is inside the household or in the immediate environment rather than anywhere else. Or maybe not...

Let us just stop blaming one another and start resolving the obvious problem: THE MISUNDERSTANDING.

Of course parents are allowed to control what their children are watching and listening to, but not to an extent as to block their child completely from the outside world. Let us not reduce ourselves to primitive actions we remember from old history books, like witch hunts, book destroyings and burning at the stake. Let us listen to our children, let us keep our eyes and ears open, let us try to create the better environment, let us give our young the option to reach out and ask for help, let us put ourselves in their place, let us try to understand...

Ask someone around you, he will surely tell you that he did have problems when he was younger, he'll talk to you about the inner conflicts that were burning him up, he'll tell you how he overcame the obstacles, he'll tell you that it wasn't that hard, he'll tell you there was another way...

If you notice that someone you know has radically changed his behavior, has lost interest in his favorite activities, has been keeping to himself, get involved, ask questions, ask for advice, there are many organizations you can get in contact with, whose sole intention is to help those who are feeling trapped. You might save a life...

Sonia Chatoyan
Levon Shant Chapter, Montreal

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Keri Chapter, Windsor

On November 5, 1994, the Windsor Keri Chapter held its 2nd annual dinner dance with the music of Puzant Kelendjian and the Varak band. The evening was very successful! All the members worked hard along with members of HOM, to create a memorable night filled with fun and dance. Those who were in attendance enjoyed the sounds of Puzant and the Varak band and were happy to see the Armenian youth give back to the community. The Keri chapter would like to thank all those who were involved in making the evening so entertaining and to have many more successful events.

Varteni Engeian

Սիմոն Զաւարեան մասնաճիւղ, Թորոնթօ

30 սեպտեմբեր 1994-ին, ՀՅԴ ԳԵՄ Ս. Զաւարեան մասնաճիւղը կազմակերպած էր հայկական երեկոյ, մասնակցութեամբ Գէմպրիճի "B.H." նուագախումբին, որոնք իրենց երգերով ու պարեղանակներով խանդավառեցին 100-է աւելի ներկաները մինչեւ առաւօտեան ժամը 2:

21 հոկտեմբեր 1994, մասնաճիւղիս ընկերային յանձնախումբը կազմակերպած էր տարեկան Halloween Dance, մասնակցութեամբ աւելի քան 400 երիտասարդներու, որոնց խանդավառութիւնը կանգ չառաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 2:30:

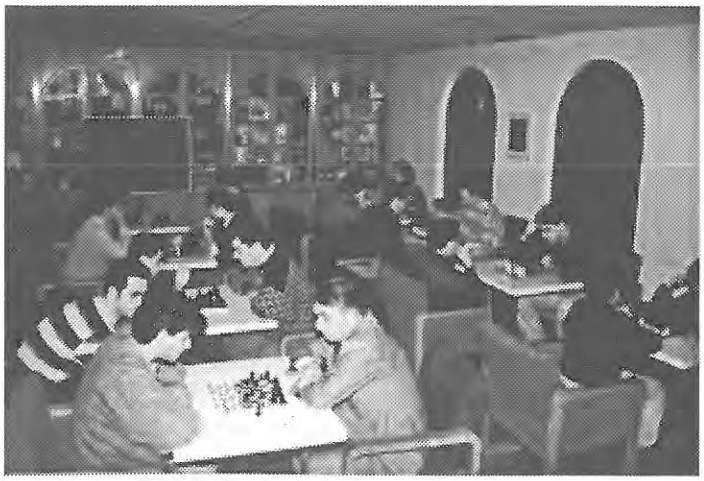

18 նոյեմբերին, մասնաճիւղիս քարոզչական յանձնախումբը կազմակերպած էր ճատրակի մրցաշարք, որուն մասնակցեցան 16 հոգի: Մրցաշարքի աւարտական խաղը տեղի ունեցաւ ուրբաթ, 25 նոյեմբեր 1994-ին, Հայ կեդրոնի գրադարանին մէջ, ուր առաջնութիւնը խլեց պրն Եուրիկ Միրզոյեան, որուն յանձնուեցաւ յանձնախումբի կողմէ տրամադրուած յատուկ բաժակ:

11 դեկտեմբերին անդամական յանձնախումբը կազմակերպած էր Paint-ball խաղ, ուր 35 անդամ եւ ոչ անդամներ երկու խումբերու բաժնուած՝ իրար դէմ կռուեցան: 3 երկար ժամեր, որմէ ետք աւելի քան 50 անդամներ ընթրեցին միասնաբար, ուրախ տրամադրութեամբ. քաջալերելի ձեռնարկ:

25 դեկտեմբերի Christmas Disco-ին ներկաներու թիւը կ'անցնէր 650-ը, որոնք իրենց պարարուեստի ձիրքը երեւան հանած, ուրախ մթնոլորտի մէջ ծուլացան հեռանալ կեդրոնէն, մինչեւ առաւօտեան ժամը 3: Իր տեսակին մէջ յատուկ էր գանատացի խումբի մը (Temperance) ելոյթը, որ երեք երգերով խանդավառեց ներկաները:

4 Դեկտեմբերին, մասնաճիւղիս անունով հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Հայաստանի երկրաշարժի զոհերու յիշատակին, մասնակցութեամբ մասնաճիւղէս ընկերներու:

14 յունուար 1995-ին, կազմակերպութեամբ շրջանիս Հայ Դատի յանձնախումբին, ցոյց մը տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամը 7-էն սկսեալ, քաղաքակեդրոնի պարասրահներէն մէկուն առջեւ, ուր ադրբեջանական պարախումբ մը ելոյթ կ'ունենար. ՀՅԴ ԳԵՄ Ս. Զաւարեան մասնաճիւղի անդամներ թռուցիկներ բաժնեցին ու խաղաղ կերպով ներկաներուն փոխանցեցին Ադրբեջանի վայրագութիւնները:

ՇԱՆԹ

ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐԷՆ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԳՈՅՔԵՐՈՒ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Թէեւ մեր յեղափոխական շարժումի սկիզբէն ի վեր գլխաւոր դատը թրքական Հայաստանի ազատագրումն էր, բայց հայ ժողովուրդը գանգատներ ունէր նաեւ ռուսական բռնակալութեան դէմ, որ բացառիկ օրէնքներու ենթարկեր էր հայ տարրը, կը հալածէր հայ մշակոյթը - դպրոց, լեզու, մամուլ, գրականութիւն - մանաւանդ այն օրէն, երբ կովկասեան կառավարչապետի պաշտօնով Թիֆլիսի մէջ բազմեցաւ ջղագար ու մոլեգին հայատեաց մը՝ իշխան Գալիցին:

Բայց Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը կռիւ չէր յայտարարեր ցարի կառավարութեան դէմ, իր ուժերը միմիայն թրքական ճակատի վրայ կեդրոնացնել կարենալու համար: Կովկասեան հայութիւնը, հակառակ եղած հալածանքներուն, թէ՛ տնտեսապէս եւ թէ մշակութային գետնի վրայ կը յառաջդիմէր օգտուելով երկրի մէջ իշխող յարաբերական ապահովութենէն եւ վիճակով անհամեմատ աւելի բարձր էր ու բարօր քան իր թրքահայ եղբայրները: Դաշնակցութիւնը կը գոհանար միայն ռուսական կարգերն ու ճնշումները իր օրգանին մէջ քննադատելով: Բայց հասաւ վայրկեան մը, երբ ան հարկադրուեցաւ զէնք բարձրացնելու նաեւ ռուսական բռնապետութեան դէմ: 1903-ի յունիսին, ցարական հրովարտակով մը կը գրաւէին հայ ազգային-եկեղեցական գոյքերը եւ այս մէկը օրինակ մըն է միայն այն քաղաքականութեան, որուն երկար ատենէ ի վեր կը ձեռնարկուէր եւ որ մէկ բառով կը ձեւակերպուէր.- ռուսացում: Ցարական իշխանութիւնը կը նպատակադրէր ծուլել բոլոր ռուսահպատակ ազգերը տիրող ցեղին հետ: 1882-ին խուզարկած էր «Մշակ» թերթի խմբագրատունը. 1884-ին խուզարկութիւններ եղած էին Երեւանի մէջ եւ հայ մտաւորականներ խմբովին աքսորուած. 1885-ին փակուեցան հայ դպրոցները, եւ 1890-ական թուականներուն խստացաւ գրաքննութիւնը հայ մամուլի ու գրականութեան դէմ: Հալածանք կար նաեւ թրքահայ փախստական զանգուածներուն դէմ, որոնք համիտեան ջարդերէն ի վեր ապաստաներ էին Կովկաս:

1903 թ., հայ եկեղեցական գոյքերու մասին Նիկոլա ցարի հրովարտակը այն կաթիլն էր, որով յորդեցաւ բաժակը...

Հարուածը կ'ուղղուէր ամենէն առաջ հայ դպրոցներուն դէմ, որոնք կը սնանէին մեծ մասամբ եկեղեցական կալուածներու եկամուտով: Ռուսացման նոր ու վայրագ փորձ մըն է, որ կը նիւթուէր: Հայատեաց Գալիցինը խոստացեր էր ցարին երկու շաբթուան մէջ իրականացնել թալանի օրէնքը. բայց ան հաշուի չէր առած Հ.Յ.Դաշնակցութեան գոյութիւնը: Հրովարտակի հրատարակումը ռումբի մը պէս պայթեցաւ Անդրկովկասի հայ գիտակից շրջանակներու մէջ եւ անոնք անմիջապէս գործի սկսան, գիտնալով որ ատենն է այլեւս բողոքելու: Կը հրատարակուէին կոչեր, կը հնչէին յեղափոխական կարգախօսներ, կը ցրուէին թռուցիկներ՝ «զինուած կռուի» յորդորներով եւ ամէնքը՝ դաշնակցական, հնչակեան, սոցիալ-դեմոկրատ թէ այլ լծուած էին գործի: Յուզումի այդ օրերուն հոն է Ռոստոմ: Շտապ կազմուեցաւ միջկուսակցային յատուկ մարմին «Հայկական ինքնապաշտպանութեան կեդրոնական կոմիտէ» անունով: Հայ կղերը ցոյց կու տար զիջելու տրամադրութիւն, բայց Ռոստոմ այցելեց հայոց կաթողիկոսին՝ Խրիմեան Հայրիկին եւ համոզեց, որ հրատարակէ իր հանդիսաւոր մերժման կոնդակը, ցարի հրովարտակին իբրեւ պատասխան: Եւ շուտով ծայր տուաւ ժողովրդական շարժումը: Ինքնապաշտպանութեան մարմինը հրահանգեր էր ամենուրեք, որ հայ ժողովուրդի դիմադրութիւնը կատարուի առանց զէնքի, խաղաղ ցոյցերով, թափօրներով:

Մկրտիչ Խրիմեան (Հայրիկ)

Ալեքսանդրապոլը տուաւ ըմբոստացման ազդանշանը: Յուլիսի 29-ին, Ալեքսանդրապոլի վրայով հայոց հայրիկը պիտի դառնար էջմիածին: Եկեղեցիներու զանգակները սկսան հնչել, փակուեցան բոլոր խանութները եւ բազմահազար ժողովուրդը, հաւաքուած առաջնորդարա-

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

նի դրան կը սպասէր կաթողիկոսի ելլելուն: Եւ երբ այս վերջինը դուրս ելաւ, ամէնքը միաբերան կը գոչէին.

- «Հայրի՜կ, Հայրի՜կ, մի յանձներ կալուածները, մերժէ, բողոքէ, մի վհատիր, մենք քեզի հետ ենք»:

Եւ Հայոց Հայրիկը իր ժողովուրդի ձայնին ունկնդրելով շարք մը կոնդակներով հրամայեց թեմական առաջնորդներուն, ոչ մէկ մասնակցութիւն ընդունիլ գոյքերու գրաւման գործին մէջ: Կայսեր հրովարտակը չտպուեցաւ Էջմիածնի պաշտօնական թերթին մէջ, հակառակ եկած հրամանին: Եւ երբ իշխան Նակաշիձէ իր շքախումբով եկաւ վեհարան ու յիշեցնելով կայսերական որոշումը պահանջեց նոր օրէնքը գործադրել ու գոյքերը յանձնել, Խրիմեան Հայրիկի պատասխանը եղաւ.-

Ստեփան Զօրեան (Ռոստոմ)

- «...Մնալով հանդերձ հաւատարիմ հպատակ իմ թագաւոր կայսեր, կը յայտնեմ, որ երբեք չեմ կրնար իբրեւ հայոց հայրապետ, համաձայն լինել ներկայ օրէնսդրութեան եւ չեմ ընդունիր զայն երբեք...»:

Անդին, հայ ժողովրդական ցոյցերը կը շարունակուէին յարաձուն թափով: Օգոստոս 3-ին պատարագէն ետք, Երեւանէն ահագին բազմութիւն մը ուղղուեցաւ դէպի Էջմիածին, անցնելով այն փողոցէն ուր կը գտնուէր նահանգապետին տունը: Թէեւ ոստիկանները փորձեցին կասեցնել հոսանքը, բայց՝ ապարդիւն: Էջմիածնի սահմաններուն ալ ժողովուրդը իր դիմաց գտաւ վաշտ մը զինուորներ, բայց կանգ չառաւ: Զօրքը արձակեց հրացաններ. ժողովուրդի մէջէն եւս որոտացին ատրճանակներ, տեղաց քարերու տարափ ու ի վերջոյ զօրքի շղթան պատռուեցաւ եւ հոսանքը յառաջ գնաց դէպի վեհարան:

Գանձակի մէջ 6-7 հազարնոց բազմութիւն մը պատարագէն ետք խաղաղ թափորով մը ուղղուեցաւ դէպի առաջնորդարան, բայց շրջանի փոխ-նահանգապետը, զօրավար Անդրէեւ, ժողովուրդէն պահանջեց ցրուիլ: Երբ պատասխան չստացաւ սկսաւ հայհոյել, անարգել, սպառնալ, բայց ժողովուրդը միայն կ'աղաղակէր. «Կը բողոքե՜նք, չենք ուզեր մեր ազգային գոյքերը ձեզի յանձնել»: Զօրավարը դիմեց զօրքին եւ հրամայեց կրակել ու ինք առաջինը հանեց ատրճանակը: 10 հոգի սպանուեցան ու 70 ուրիշներ վիրաւորուեցան. բայց Դաշնակցութիւնը այդ զօրավարի անունը գրեց իր սեւ ցանկին մէջ. երկար հետապնդեց եւ ի վերջոյ ահաբեկեց:

Նման ցոյցեր կազմակերպուեցան նաեւ Թիֆլիսի եւ Բաքուի մէջ. ամէն տեղ ռուս ոստիկանութիւնը բրտօրէն միջամտեց եւ հրացանաձգութեամբ պատճառ դարձաւ հայերու մահուան, թէեւ ինք ալ անպատիժ չմնաց ու տուաւ բազմաթիւ զոհեր: Բաքուի մէջ «հայկական ապստամբութիւնը» խեղդելու համար զօրքը նոյնիսկ թնդանօթ բերած էր եւ ընդհարում ունեցաւ դաշնակցական Խեչոյի եւ Զալլադի ղեկավարութեան տակ հաւաքուած մօտ 300 զինուած հայ երիտասարդներու հետ, ի վերջոյ հաշտութիւն կնքելով անոնց հետ:

Անդրկովկասի բոլոր հայաբնակ վայրերը, գիւղեր ու քաղաքներ, պարզեցին բողոքի ու ըմբոստացումի տեսարաններ: Թէեւ Գալիցինը ուժով գրաւեց բաւական բան, բայց չգտաւ այն վիթխարի հարստութիւնը, որ կ'երեւակայէր թէ կայ մեր եկեղեցիներուն մէջ: Ամէն տեղ ռուսական իշխանութիւնները ոստիկաններու վոհմակներով կ'երթային բռնագրաւելու եկեղեցական եւ վանական գոյքերը, կը փշրէին դրամարկղերը, կը կտրէին դուռները, որովհետեւ ոչ մէկ տեղ, ոչ մէկ եպիսկոպոս կամ վանահայր չէր յանձներ բանալիները, հնազանդելով հայրապետական հրամանին ու սարսափելով «կոմիտէ»ի սպառնալիքներէն:

Թշնամին միայն ցասում, գրգռում ու ատելութիւն ցանեց հայ բարեպաշտ եւ ընդհանրապէս խաղաղ զանգուածներուն մէջ ու իր պատիժը ստացաւ տալով բազմաթիւ զոհեր դաշնակցական ահաբեկիչի պատուհասող գնդակին: Դաշնակցութիւնը որոշած էր մեծագոյն դահիճին՝ իշխան Գալիցինին տալ իր արդար պատիժը, բայց դնչակեանները աճապարեցին ու կանխեցին զինք, յաջողցնելով միայն դաշոյնի հարուածներով վիրաւորել զայն: Այնուհետեւ ան չմնաց իր պաշտօնին մէջ ու չափազանց զգոյշ՝ փախաւ Կովկասէն:

Քանի մը ամիս ետք, Թիֆլիս հասաւ նոր կառավարչապետը՝ Վորոնցով Դաշկով, ծիթենիի ճիւղը ձեռքին: Ստիպուեցաւ վերաբանալ հայ դպրոցները, եւ հայ եկեղեցական գոյքերն ալ վերադարձնել իրենց օրինաւոր տիրոջ՝ հայ ժողովուրդին: Մեծ յաղթանակ մըն էր այս մէկը, որ կը պարտինք միայն ու միայն հայ ժողովուրդին, անոր կռիւներուն: Անգամ մը եւս արդարացաւ հին, ցաւոտ ճշմարտութիւնը. «Կռուով միայն կարող ես նուաճել իրաւունքներ»... Բռնապետութիւնը խոնարհեցաւ փոքրիկ, ըմբոստ ժողովուրդի կամքին առջեւ եւ գոռոզ արքան ջնջեց, ետ վերցուց իր ստորագրած թալանի հրովարտակը:

*Ըստ **Միքայէլ Վարանդեանի***

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ

ՀՅԴ ԳՊՄ ԸՆՏԱՆԻՔԸ Կ'ԸՆԴԼԱՅՆԻ ՆՈՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՈՎ ՄԸ

Լաւալի մէջ հիմնադրուեցաւ «Վիգէն Զաքարեան» կրտսեր մասնաճիւղը

3 դեկտեմբեր 1994-ին Լաւալի Հայ կեդրոնի սրահին մէջ, կէսօրէ ետք ժամը 4-ին տեղի ունեցաւ Լաւալի շրջանի պատանիներու կրտսեր մասնաճիւղի հիմնադրութիւնը, որ անուանուեցաւ Արցախի մէջ նահատակուած Վիգէն Զաքարեանի անունով:

Հանդիսութիւնը վարեց ընկերուհի Հուրի Թօփալեան: Բարի գալուստի խօսքէն ետք, ան բեմ հրաւիրեց ընկ. Հրայր Մանոյեանը, Լաւալի ՀՅԴ Սարգիս Զէյթլեան կոմիտէի խօսքը փոխանցելու:

Ընկերը ծանրացաւ կրտսերներու կարեւորութեան, ու անոնց դաստիարակման, քանի որ անոնք են որ պիտի ըլլան վաղուան ղեկավարները:

Հանդիսավար ընկերուհին այս անգամ բեմ հրաւիրեց ՀՅԴ Գանատայի Երիտասարդական միութեան Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ ընկ. Գէորգ Գաբարոյեանը: Ընկ. Գաբարոյեան թելադրեց պատանիներուն, որ իրենք զիրենք հարազատ զգան այս յարկէն ներս, հոս է որ պիտի դաստիարակուին, ու իրենց կարողութիւնը եւ հմտութիւնը իրագործեն Երիտասարդականի շարքերը երբ բարձրանան, եւ հոն ալ լրացուցիչ դաստիարակութենէ ետք, երբ շարքերը բարձրանան, կարենան ծառայել ազգին եւ հայրենիքին:

Հանդիսավար ընկերուհին այս անգամ խօսքը փոխանցեց Պատանեկան միութեան ընդհանուր վարիչ մարմնի ատենապետ ընկ. Կարօ Յարութիւնեանին:

Ընկ. Կարօ Յարութիւնեանի խօսքը, ուղղուած պատանեկանի Վիգէն Զաքարեան կրտսեր նորաստեղծ մասնաճիւղին, առանձնաբար պիտի կարդաք այս էջին վրայ:

Վիգէն Զաքարեան պատանիներու կրտսեր մասնաճիւղին անդամագրուեցան 35 ընկեր-ընկերուհիներ, եւ իրենց վարիչ նշանակուեցաւ ընկ. Երուանդ Տէր Սահակեան:

Հանդիսավար ընկերուհին հանդիսութիւնը փակեց Յառաջ նահատակ քայլերգի յոտընկայս երգեցողութեամբ: Հանդիսութեան փակումէն ետք տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

▲ Նորակազմ մասնաճիւղի պատանիներէն ուրախ խումբ մը

Հայը հայ պահելու լաւագոյն կռուանն է

Ընկ. Կարօ Յարութիւնեանի խօսքը, ՀՅԴ ԳՊՄ «Վիգէն Զաքարեան» կրտսեր մասնաճիւղի հիմնադրման առթիւ

Յարգելի ներկաներ եւ ծնողներ, մենք մեզ շատ երջանիկ կը զգանք ձեր ներկայութեան համար, քանի որ մեզ յարգելով ընդառաջեցիք մեր հրաւէրին, ներկայ գտնուելու, ձեր զաւակներուն համար, ՀՅԴ Գանատայի պատանեկան միութեան այս նոր մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդիսութեան ուրախալի երեւոյթին, որ Սփիւռքի մէջ հայապահպանման օճախներէն մէկը ըլլալու բոլոր տուեալները ունի:

Յարգելի ներկաներ, ՀՅԴ վարիչ մարմինը քաջ գիտնալով պատանեկան միութիւններուն վիճակուած դերը, արտասահմանի մէջ հայը հայ պահելու, եւ ձեր անմիջական օժանդակութիւնը, ձեր զաւակները առաջնորդելու դէպի ՀՅԴ-ի պատանեկան միութեան անդամակցելու, որ հայը հայ պահելու լաւագոյն կռուանն է:

Յարգելի ներկաներ, մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք ձեզի, ձեր ներկայութեամբ մեր հանդիսութեան յաջողութեան նպաստած ըլլալնուդ համար:

Կեցցէ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը:

Կեցցէ ՀՅԴ ծնող հայ ժողովուրդը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

1. Տո՛ւր պատմական Հայաստանի 15 նահանգներէն 10-ին անունները:

2. Ո՞վ է հայ յեղափոխութեան «սաւառնող արծիւը»:

3. Որո՞ւ կը պատկանի «Յառաջ, Նահատակ» քայլերգի երաժշտութիւնը:

4. Հետեւեալներէն որո՞նք յառած են ՀՅԴ-եան.
   - Աղբիւր Սերոբ
   - Սեբաստացի Մուրատ
   - Փարամազ
   - Խան
   - Համազասպ
   - Գէորգ Չաւուշ

5. Ե՞րբ տեղի պիտի ունենան Հայաստանի Հանրապետութեան յաջորդ ընտրութիւնները:

6. Ի՞նչ է անունը ՀՅԴ պաշտօնաթերթին, ան նախ ո՞ւր հրատարակուեցաւ, ապա՝ ո՞ւր:

7. Ո՞վ է «յարատեւ կռիւ» նշանաբանին հեղինակը:

8. Ե՞րբ եւ ո՞ր դաշնագրով Ղարաբաղը կը մտնէ ռուսական կայսրութեան տիրապետութեան տակ:

9. Տուէ՛ք հետեւեալ յեղափոխականներուն իսկական անունները.
   - Ռուբէն
   - Դրօ
   - Նիկոլ Դուման
   - Արամ

10. Որո՞նք ահաբեկեցին հետեւեալները.
   - Ճեմալ Ազմի
   - Պէհաէտտին Շաքիր
   - Ճէմալ Փաշա:

Պատասխանները ուղարկեցէք հետեւեալ հասցէին.

ARDZIV BARPERATERT
c/o ARF YOC CE
3401 Olivar-Asselin
Montréal (Québec) H4J 1L5
Tél.: (514) 331-6548

Հարցումներուն ճիշդ պատասխանողները պիտի ստանան նուէրներ:

ՎԻԳԷՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Խօսք՝ Ն. Նիկողոսեանի
Երաժշտ. Գ. Հայիթեանի

Վիգէն զրահ մեր պայքարի,
Հերոս մարտիկ Հայ Արցախի։
Անսակարկ կեանքը ազգին համար,
Հայրենիքի սիրոյն նուիրաբար։

կրկներգ.- *Յիշատակդ Վիգէն մնայ յաւիտեան,*
Արցախեան լոյս, անշէջ, անմար։
Սերունդներու վեհ մեր հայութեան,
Դառնայ նշխար սուրբ հաղորդութեան։

Հայու խոցերէն վեր բարձրացար,
Զէն ի ձեռիդ խոյացար հերոսաբար։
Նուիրական արիւնովդ անմահական,
Միացար փաղանգին մեր Ֆետայական։

կրկներգ.- *Յիշատակդ Վիգէն մնայ յաւիտեան,*
Արցախեան լոյս, անշէջ, անմար,
Սերունդներու վեհ մեր հայութեան,
Դառնայ նշխար սուրբ հաղորդութեան։

ՎԻԳԷՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆ

Ընկ. Վիգէն Զաքարեան ծնած է 15 Մարտ 1969ին, Պէյրութ Լիբանան։ Նախնական, միջնակարգ եւ երկրորդական ուսումը կը ստանայ Համազգայինի «Նշան Փալանճեան» եւ «Մելանքթոն եւ Հայկ Արսլանեան» ճեմարաններուն մէջ, ուրկէ կը վկայուի 1988 տարեշրջանին։

Հետեւած է «Հայկազեան Քոլէճ»ի առեւտրական ճիւղի կարգ մը դասընթացքներուն։

Տակաւին աշակերտ, ան կը խանդավառուի միութենական աշխատանքներով։ Հազիւ 5 տարեկան՝ կ՚անդամակցի Հ. Մ. Ը. Մ.ի, նախ՝ իբրեւ տարազաւոր գայլիկ, ապա՝ սկաուտ, երեց։ Աւելի ուշ, ան մաս կը կազմէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հեծելարշաւի խումբին։

Երիտասարդութեան սեմին, ան կը միանայ իր պաշտած կուսակցութեան՝ Հ.Յ.Դաշնակցութեան Լիբանանի Երիտասարդական Միութեան (Լ.Ե.Մ), որուն շարքերէն ներս բազմաթիւ պատասխանատու պաշտօններ կը վարէ անխոնջ ու անսակարկ նուիրումով։

Միութենական կազմակերպչական աշխատանքներու կողքին, ընկ. Վիգէն իր եռանդուն մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ լիբանանահայութեան պաշտպանութեան գործին, քաղաքացիական պատերազմի ամէնէն օրհասական պայմաններուն մէջ մնալով պատնէշի վրայ։

Մեծ ու փոքր գործեր չճանչցող ընկ. Վիգէն բարեխղճութեամբ եւ ձեռնհասութեամբ կը վարէ իրեն վստահուած ամէն աշխատանք։ Ան իբրեւ ԼԵՄի «Դրօշակ» մասնաճիւղի եւ ԼԵՄի կեդրոնական քարտուղարական յանձնախումբի ներկայացուցիչ, Արցախեան պաքարը ամէնօրեայ ոգեշնչող ներկայութիւն կը դարձնէ իր շուրջ։ Մէկէ աւելի ձեռնարկներու եւ հրատարակութիւններու պատրաստութեան ոգին կը հանդիսանայ ան, միշտ մնալով սակայն դաշնակցական լուռ աշխատանքի մարմնաւորեալ «անկեղծ զինուորը»։

Բազմակողմանի հետաքրքրութիւններով օժտուած ընկ. Վիգէն մշակութային իր շնորհներով կ՚անդամակցի նաեւ Համազգայինին, մաս կազմելով անոր պարարուեստի միաւորին։

17 Ապրիլ 1992ին ան կը մեկնի Հայաստան, անցնելու համար Արցախ։ Կը մասնակցի Շուշիի ազատագրման կռիւներուն եւ կը նահատակուի 8 Մայիս 1992ին, Շուշիի հարաւարեւմտեան՝ Զառիսլու գիւղին Լիսագորի բարձունքներուն գրաւման պահուն։

Նահատակ ընկերոջ թաղման արարողութիւնը կը կատարուի 12 Մայիս 1992ին, Երեւանի ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ անոր մարմինը կը փոխադրուի եւ կ՚ամփոփուի Եռաբլուրի Նահատակաց Պանթէոնը։